

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

◆ הקת ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

כפרת עוונות החמורים
כבחה לימוד תורה
מילתא דפליאה - מילתא חדתא

טו

אין לך רשות להרהר
נציין אורה חסדי לפרשת שמע
ספיר ויהלום

יב

העורך חשבון הנפש
ינקה מדין הגיהנם
אוצר פניני החסידות

ב

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזריטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

בת עין | 'ישאל' גימטריא 'אור חושך' ה
שם משמואל | פאָשר מרגיש בשפל המצב יתגבר בְּדוֹקָא ה
לקוטי תורה | בכל דור שחולף מתעבה פח הרע ונאָרף להתפלל בְּיַתֵּר התלהבות
 מהדורות הקודמים ה
אור לשמים | על האדם לשרף הפסלת על ידי התלהבות ה
קדשת לוי | הנשמה חושקת תמיד לעבד הבורא רק הגוף מונע ה
אור לשמים | עבודת הבורא בשלמות הפונה והרצון ו
אהל ישכר | על האדם להתיגע בעבודת ה' ולא לצפות לנסים ו
מאור ושמש | על ידי נפלאות הצדיקים מתחזק האמונה והשגת מציאות
 ה' ו
נעם אלימלך | הקדשה צריכה להיות משרשת פאָדס בטבע ו
שפת אמת | התענוג והרצון של בני ישראל נוגע במקום גבוה מאד ו
מאור עינים | לכל אחד אות בתורה שמשם שרש חיותו ו
מאור ושמש | עצה נאמנה לרוצה להגיע לאסוקי שמעתתא אליבא דאמת ו
באר משה | למוד קדם התפלה מסגל שתעלה פהגן ו
ילקוט הגרשני | רק כשהשטן ואמות העולם ביחד יש להם פתחון פה לישראל ו
דבש וחלב | טיילת שָׁכַר על המצות השכליות כמו על המצות החקיות ז
בכורי אברהם | מתי אמות העולם מחשיבים את ישראל ואת החקים ז
ויאמר שאול | הכנעת היצר הרע על ידי למוד התורה לשמה ז
ויאמר עזרא | העוסק בתורה לשמה נחשב לאחר מיתתו כאלו הוא בחיים ז
זכרון יצחק | לא נמחל עונו הראשון של משה רבנו מפני ששמע הדבור מפי
 הגבורה ח
זרע שמשון | בזכות מרים זכו למים כל ארבעים שנה ח
מי מנוחות | קשי השעבוד השלים גזרת ארבע מאות שנה ח
בנין דוד | עבודת ה' בין בשעת הדין ובין בעת הרחמים ח
בן גרני | נתקלקלו הפנ ובארה של מרים לאחר שנתקרבו ישראל לאדום ט
מעשי צדיקים ט
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יב
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד יד

אוצר פניני החסידות
אור גנוז | מעלת הסגרה בטבילה כפי שהשרישו הפעל שם טוב ותלמידיו
 זיע"א א
אור החיים | אדם מישראל מלא קדשה מתוקה וערכה ולכן משתוקקים כחות
 הטמאה לדיבק בו א
רזין דאורייתא | בכל עת על האדם לפשפש במעשיו ולהתניעץ עם חברים טובים
 כיצד לתקן מעשיו א
אור המאיר | חשבון הפש נוקב על מחשבות ותענוגי העולם המטרידים את
 האדם מחובתו בעולמו א
שם משמואל | על ידי חשבון הנפש האדם מתקדש ומזדכך אט אט ב
אמרי קדש | חשבון הנפש עצמי מועיל רק לשעה ואלו חשבון הנפש שעל ידי
 למוד התורה מועיל בתמידות ב
תולדות יצחק | על ידי למוד התורה בטרה אפשר להמתיק הדינים | באור
 'ברוך גוזר ומקיים' ב
אור פני משה | משה רבנו נולד בטבעו עם מדות רעות והפך ושר את טבעו
 | מעשה במלך ששלח צירים לשרטט את פני משה ג
תפארת עזיאל | 'צמיד פתיל' - דבקות הבורא ג
אהבת שלום | מי שפיו פתוח לדברי הרשות הוא עדין בצד הטמאה ג
לקוטי שיחות | שני הפרושים ב'דרך האתרים' שני דרכים שבהם אפשר לנצח
 את עמלק ג
דברי בינה | על האדם לקיים המצות בתמימות ולהאמין שנפעלים על ידיהם
 דברים נשגבים ד
פתחי חותם | קימת חצות לעסק בתורה ותקון השכינה בק"ש ותפלה .. ד
בית אהרן | רק פאָשר האדם עז פנים בקדשה רשאי לצאת לרחובות ולשוקים ה
ישמו ישראל | העובד את הבורא רק פאָשר מרגיש טעם ונעימות הוא חסרון
 אמונה ה
מאור ושמש | קרוב הגאולה הוא רק פאָשר כל ישראל פאָחד יעשו תשובה ה
בת עין | עקר גמ"ח - השתתפות בצער חברו ה
שפת אמת | כל דור נתלה בחברו ומסיע לו ה

בס"ד

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת חקת

טהרתו של ישראל

אור גנוז

רבי שלום משאץ זיע"א

מעלת הטהרה בטבילה כפי שהשרישו
הבעל שם טוב ותלמידיו זיע"א

צריכים אנו להלל ולשבח ולפאר שמו הגדול ברוך הוא וברוך שמו לעד, ששלח לנו בדורות האחרונים אור צח ומצחצח, רבנו הקדוש הבעל שם טוב זלה"ה ותלמידיו הקדושים ותלמידי תלמידיו, ולמדו אותנו דרך הקדשה דרך החסידות.

ואחד מהלמודים הוא ענין הטהרה בטבילה, כמו שאמר הבעל שם טוב זלה"ה שזכה להרבה דברים על ידי מקנאות, כי הראש והראשון במעשה כל המצות אשר האדם עושה הוא שיהיה בטהרה, ואז היצר מרחך לילך לו, כי הוא אינו שוכן במקום טהרה פדוע, וכמו שהאריך בזה הרב הקדוש החסיד האמתי בעל מאור ושמש בפרשת אחרי עין שם. וזה הענין הודיעה לנו התורה הקדושה כאן, שחקת כל התורה, רצונו לומר כל המצות שתעשו, הראש והראשון הוא טהרה, כי בלא זה כל מעשה המצות מחטיאים המטרה ולא ילכו למקור מחצבתם (אות ה):

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

אדם מישראל מלא קדשה מתוקה וערבה ולכן משתוקקים כחות הטמאה לדבק בו

והנה ההבדל שבו הורמו עם בני ישראל משאר הגוים, הוא באמצעות קבלת התורה, שזולת זה הנה ככל הגוים בית ישראל. ומעתה טעמנו צוף דבש אמרי אל כמה שאמר זאת חקת התורה, פרוש, חקה זו של הטמאה והנאי טהרתה תסכב מהתורה, כי על ידי שקבלו התורה, נעשו עם בני ישראל דבר שהרוחנים השפלים תאבים להדבק בהם, להיותם חטיבה של קדשה עליונה בחייהם גם במותם.

בחייהם, שבנגע במת או יאהילו עליו וכדומה, תדבק בהם הטמאה שבמת, ולא תחפץ להפרד אם לא בכח גדול אשר חקק ה' במצוה האמורה בענין של פרה אדמה. ובמותם גם כן תתרבה הטמאה, כאומרם ז"ל (יבמות סא.) בפסוק

'אדם כי ימות' וגו' (פסוק יד), ישראל מטמאין באהל, ואין אמות העולם מטמאין באהל.

משל נפלא על החלוק בין גוף אדם מישראל לגוף אדם מהאמות

וכבר המשלתי במקום אחר ענין זה, לשני פלים שהיו אצל בעל הבית, אחת מלאה דבש ואחת מלאה זבל, ופנה אותם והוציאם לחוץ מהחדר. אותה שהיתה מלאה דבש מתקבצים לה כל הזבובים והרמשים, ואותה שהיתה מלאה זבל, הגם שיפנסו לה קצת מהרמשים, לא ישנה לשל דבש.

כמו כן אדם מישראל שמת, להיותו מלא קדשה המתוקה והערבה, בצאת הנפש ונתרון הגוף יתקבצו הקלפות לאין קץ, שהם כחות הטמאה התאבים תמיד להדבק בקדשה להנות מהערב, ולזה יטמא באהל. ואפלו אלה בתיים מקרים ואחת פתוחה לחברתה, הטמאה תמלא כל החלל המקרה. מה שאין כן אשר לא מזרע ישראל, להיותו משלל מהקדשה, אין כל כך התקבצות הטמאה, אלא חלק הממית הנדבק בגוף. ואשר יסובב הכל היא התורה:

חשבון הנפש

רזין דאורייתא

רבי בנימין מזבאריט זיע"א

בכל עת על האדם לפשפש במעשיו ולהתיעץ עם חברים טובים כיצד לתקן מעשיו

על כן יאמרו המשלים באו חשבון תבנה ותבונן עיר סיחון (כא כז). הנה כבר ידוע הכלל שהתורה היא נצחיות ומלמדת לאדם דרכי תשובה, וצריך תמיד לפשפש במעשיו לתקנם ולהעלותם לשרשם, ולנעץ אחד את חברו בעבודת השם יתברך היאך לעשות תשובה וללכת בדרך הישר.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו על כן יאמרו המשלים, הם האנשים המשלים בציור הרע לנעץ את עצמם זה בזה. באו חשבון, הינו לפשפש במעשיו. וכשינהג את עצמו כך, תבנה בכל טוב ותבונן הינו שתהיה מוכן לכל טוב, כי עברות עושים מסוף המבדיל שלא יוכל לשרות עליו טוב.

עיר, כשתרצה שתהיה לך עיר מושב לכל טוב, כמו שנאמר ויצעקו וגו' ללכת אל עיר מושב (תהלים קו ו-ז), שיהיה

להם כל טוב, התקנה לזה סיחון, לשוח ולהתפלל להשם יתברך שיסיר ממנו היצר הרע, וכא לציון גואל אמן סלה כן יהי רצון:

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'טומיר זיע"א

חשבון הנפש נוקב על מחשבות ותענוגי העולם המטרידים את האדם מחובתו בעולמו

והחי יתן אל לבו, ויסתכל לאחור לעולם שפלו טוב ומנוחה, תענוגי עולם הבא, ויחדר וילפת, אם בעולם הזה השפל, אינם מניחים אותו לדבק פנימיות מחשבתו באותיות התורה ותפלה, לילך באור החיים, מה יעשה ליום פקדה בעולם הבא, אשר שם בודאי אין אכילה ושתייה ושאר תענוגות בני אדם הגשמיים, כי אם כל עצמו של תענוג העליון, שיגלה הקדוש ברוך הוא בהירות התורה, ויפשט אותה מהתלבשותה הגשמי, בהודפכות ותכלית הבהירות והדקות.

והחי יתן אל לבו ומורא יעלה על ראשו, אם מגרשין אותו ודוחפין לחוץ מהתורה ותפלה, כמו שהוא עתה בהלבשה גשמיית בספורי מעשיות, עם כל זה אין כח בו לעמוד בהיכל מלך, ומבלבלין מחשבותיו, וזה האות גם שלומד הרבה תורה, מאומה אין בידו, ולא נחקק על לוח לבו כלום לזכרו, כי אם תכף שנפטר מבית הספר, לבו חסור, כאלו לא ראה שום מוסר, ומחשבותיו להוטים ובהולים כאשר מקדם, כי הוא בעצמו אינו משגיח על זה, איך ששורדים ודוחפים אותו, לבל יקרב אל מאור התורה פנימה, וכל שכן וקל וחמר שיגרשו אותו מבית תענוגו מפנימיות התורה לעולם הבא, שתהיה אז בלי התלבשות, רק בתכלית הבהירות ודקות.

הרמז במאמר 'עולמך תראה בחי'ך'

ולזה רמזו מאמרם ז"ל (ברכות יז.) עולמך תראה בחי'ך, כלומר עולם הבא, תוכל לראות ולהבין מהותה וערכה, בחי'ך, אם בעולם השפל הזה מגרשין אותך חוצה, כל שכן וקל וחמר שיגרשו אותך מעולם הבא, משוב הצפון להצדיקים, להנות מזיו השכינה ואור בהירות התורה (ד"ה א"י וידבר

העם):

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

על ידי חשבון הנפש האדם מתקדש ומזדקף אט אט

והנה להיות השכל נבדל מהחמר, אין זה מתולדה, כי 'עיר פרא אדם יולד' (איוב יא), אלא על ידי חשבון הנפש בקשבון צדק, כאמרו 'ל (ב"ב עח): 'באו חשבון' בואו ונחשב חשבוננו של עולם וכו', ולאט לאט הוא הולך ומתקדש ונתנהגה מהפסלת והשכל נעשה בכל עת יותר מבדל מהחמר (פרשת תצוה וזכור שנת תרע"ב):

העורף חשבון הנפש ינקה מדין הגיהנם

והנה בזהר הקדוש (ח"ג קצח): 'פי אין מעשה וחשבון ודעת וחקמה בשאול' (קהלת ט ז), הינו שמי שיש בו דעת לידע המתבקש ממנו, ועושה חשבון עם נפשו כמה הוא רחוק מהנדרש, והוא ממארי דחושבנא, לא נמצא בשאול.

כי השאול נקרא 'צלמות ולא סדרים' (איוב י כב), והוא הפוך דעת וחשבון, פי 'צלמות' הוא חשכת השכל והלב, ולא סדרים' הוא הפוך חשבון.

ובנדאי הפרוש אף שאיננו צדיק גמור, צדיק גמור מאי קא משמע לן. אלא ודאי פגנתו לאיש המשתדל ועושה חשבון עם נפשו באשר רוצה על כל פנים להטיב מעשיו [פי מרגיש שאיננו כפי המבקש, פי מי שאין בו דעת לעולם חושב שעוד עושה לפנים משורת הדין].

מאמר נסגב מבעל האבני נזר זיע"א

וכפי ששמעתי מכבוד קדשת אבי אדמו"ר זצלה"ה שמי שתשוקתו תורה ומצות

אי אפשר שיהיה בגיהנם, ואם ירד שמה תכף יפרח משם כחץ מקשת, שלמקום שיש לאדם תשוקה בחייו נמשך אחר מותו, עד כאן דבריו. והסימן להתשוקה היא פשידע כמה הוא רחוק מהנדרש (פרשת אמור שנת תרע"ד):

אמרי קדש

רבי ישכר דב מבועלא זיע"א

חשבון הנפש עצמי מועיל רק לשעה ואלו חשבון הנפש שעל ידי למוד התורה מועיל בתמידות

תבנה ותכונן עיר סיחון כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון וגו' (כא כז-כח). ובתרגום יונתן על תבנה ותכונן עיר סיחון תרגם 'יתבני וישתכלל דמתער ומשיח באורייתא', וכן על 'להבה מקרית סיחון' תרגם 'מאלין דקרין ומשיחין באורייתא'.

ודקדק מרן ז"ע מה פגנת פרושו בזה. ואמר על פי מה דאיתא בגמרא בקא בתרא (עח). שדךשו 'על פן לאמרו המשלים' אלו המושלים ביצרים, 'באו חשבון' באו ונחשב חשבוננו של עולם שכן עברה כנגד הפסדה והפסד מצוה כנגד שכרה.

בהקדים עוד מה ששמע מאביו הקדוש מהר"י זצ"ל, שספר פעם אחת בבואו אל הקדש פנימה ואביו הקדוש זצ"ל (מן מהר"ש ז"ע) יושב אצל שלחנו הטאהור ולמד בספר הרקאנטי, אמר לו בזה הלשון, שטוב מאד פשאי' ישאל עושה

אינה עצה לנפשו ונתעורר לכבו אל השם יתברך, אבל מה טוב ומה נעים אם העצות הם על ידי התורה הקדושה, דהינו על ידי ספר הרקאנטי וכדומה, עד כאן דברי קדשו.

ואמר כ"ק מרן זצ"ל החלוק בין שני האפנים הנזכרים לעיל, כי פשאדם עושה לעצמו אינה עצה אשר אינה על ידי התורה, אזי הוא גם כן טוב, אף שאינו מתקיים גם להבא, מה שאין כן לפעושה לו עצה על ידי התורה הקדושה, אזי הוא דבר המתקיים גם להבא.

והנה אש אינו הולך למרחוק רק בוער במקומו, אבל להבה הוא שולט גם למרחוק. וזהו הפונה בפסוק, על פן יאמרו המשלים - אלו המשלים ביצרים, באו חשבון - באו ונחשב חשבוננו של עולם, והוא טוב מאד, אבל אינו דבר המתקיים, רק על אותו זמן, אבל תבנה ותכונן עיר סיחון - ומשיח באורייתא, הינו אלו שעושים לעצמם עצות על ידי התורה, אזי 'תבנה ותכונן', יש לו קיום גם להבא.

ואחר כך מפרש הקרא בעצמו החלוק בין שתי האפנים. ואמר על האפן הראשון, כי אש יצאה מחשבון הינו מי שעושה לעצמו חשבון שלא על ידי התורה הוא רק כ'אש' שאינו בוער רק במקומו ואינו שולט למרחוק, להבה מקרית סיחון - מאלין דקרין ומשיחין באורייתא, הינו אותם שעושים להם עצות על ידי התורה הקדושה וכאפן השני, הוא כ'להבה' ששולט למרחוק, שהוא דבר המתקיים גם להבא (אמרי קודש - רבי רפאל חיים פרידמן זצ"ל):

פרשת חקת

באור הכתוב על דרך הנ"ל

וזהו דא גזרת אורייתא, שעל ידי התורה יש כח להפך גזרות העליונות על גזרות טובות.

ואומר הכתוב, אשר צוה ה' לאמר, 'צוה' לשון צותא וחבור, הינו שעל ידי תורה כזאת יוכל לחבר ולדבק את עצמו בהשם יתברך, וזהו לאמר, פרוש שאם יעשה כן יוכל לבוא לבחינה זו שאפלו ידבר דברים פשוטים בצרכי העולם יהיו דבוקים מחו ולכבו בתורה הקדושה:

דבר אל בני ישראל ויקחו אליה פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר

זאת חקת התורה (דא גזרת אורייתא, תרגום אונקלוס) (יש ב)

תולדות יצחק

רבי יצחק מנשכיו זיע"א

על ידי למוד התורה בטרה אפטר להמתיק הדינים | באור 'ברוך גוזר ומקיים'

עוד ראוי לבאר, דא גזרת אורייתא, דלכאורה יש להבין מה שאנו משבחים ואומרים 'ברוך גוזר ומקיים' (ברוך שאמר), וכי מה הוא הרבותא שהקדוש ברוך הוא גוזר ומקיים.

אכן יתבאר על פי דאמרו רז"ל (ראה שבת נה). שמדה טובה אינה חוזרת ומדה רעה חוזרת, ויבאר על דרך משל, מי

שנתחייב ראשו למלך, והמלך רוצה לקיים גזרתו, אבל להיות שהמלך הוא רב חסד, ורוצה להטיב, אזי מה הוא עושה, הוא מצוה לקח אבן גדולה, ומפררים אותה לפרורים קטנים, וזוהי חסד, ועל ידי זה הוא נשאר קיים בחייתו, וגם גזרת המלך מתקיימת שצוה לזק אבן גדולה על ראשו. וזה גזור ומקיים, פרוש שגזרתו מתקיימת, וגם הנבארים מתקיימים.

והנה על ידי למוד התורה הקדושה בדחילו ורחימו ובמחשבות קדושות וטהורות, יכולים לפעל המתקה הנ"ל, פידוע להידועים, שביכלת הצדיקים להפך גזרת הדינים לגזרות טובות ורחמים גמורים.

לא עלה עליה על (יט ב)

אור פני משה

רבי משה מפשאנורסק זיע"א

משה רבנו נולד בטבעו עם מדות רעות והפך ושב את טבעו | מעשה במלך ששלח צירים לשרטט את פני משה

זאת חקת. שמעתי אומרים, דאיתא בספרים מעשה, מלך אחד שמע מכל אשר עשה משה איש האלהים נפלאות ותעצומות, והמלך הנה היה מכיר בצורת הפצוץ, והספים בדעתו ושלח ציר אמן המדבר אל משה לציר דמות תבניתו.

ויהי כאשר בא אל המלך, ויפן כה וכה ויבא כי אין איש בעולם רע מהתאר צורת הפצוץ הנה, שהיה מראה סימני מדות רעות ומגנות, להיות נואף ורוצח וכל מדות רעות שבעולם. ויצו המלך להרג את הציר הנה, באמרו שמעל בשליחות המלך, ויבא המלך בדברים את הציר השני ויאמר לו פנה ופנה.

ויהי כאשר בא הציר השני אל משה ויבא את תאר פניו, והנה הוא פתבנית אשר הביא אתו הציר הראשון, ותסמר שערות בשרו באמרו כי למיתה ילך גם הוא כבואו אל המלך, וערב את לבו ויגש אל משה ויאמר לו כף וקף, והנה בקשתי שתאמר לי מדוע פניך רעים, ואתה אינך דומה לשום בן אדם אשר על פני האדמה.

ויען משה רבנו עליו השלום ויאמר, אתה בן אדם קרוץ מחמר אשר טח עיניך מראות, ולבך צפנת משכל, הטוב טוב ואמר למי אשר פניו מורים ומוכחים להיותו טוב, הלא זה הוא ככהמה שלפי טבעו הוא טוב, וזה הדבר הטוב, מי אשר פניו רעים עד מאד, והוא גובר על התמריות ומתפכו לטוב, זה הוא בעצם אשר לו משפט הטוב לקרא לו טוב, כי הוא בכחירותו טוב, עד כאן שמעתי (וראה עוד: דגל מחנה אפרים כי תשא ד"ה וראו, קדושת לוי תרומה ד"ה למה במנורה, ישמח משה קרח ד"ה המעט, רב טוב משפטים ד"ה וזאת תורת, תפארת ישראל סוף קידושין).

הגם שיש לפקפק שתשובה זו אשר השיב נראה מעוט ענוה, ואצל משה רבנו עליו השלום נאמר והאיש משה ענו מאד כו" (במדבר יב ג), מכל מקום אאמין כי היה צריך להשיב כזה בכדי שלא יתחלל שם שמים על ידו חס ושלום באמרו שמשה רבן של כל ישראל צורתו מוכחת כזו, לכה השיב האמת, ודוק כי הוא דקדוק נכון.

רמז להנ"ל בפסוק

ואפשר יש לומר שזה מרמז בכתובים, דבר אל בני ישראל ויבחו אליהם, היינו שידמו אליהם במעשים טובים, כמו שאמרו חז"ל (תנא דבי אליהו רבה פכ"ה) מחיב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אברהם וכו'.

ואם תאמר ומי יכול להדמות למשה רבנו עליו השלום אשר הוא קדוש מרחם משחר וכו', לזה אמר, אדרבה, פרה, גימטריא העי"ו שדרשו חז"ל על גוף אדם, רצה לומר החמירית, דהיינו צורתו היתה מראה אדמה, בעל עברה, כמו שנאמר אם יאדימו כתולע (ישעיה א יח), רק אחר כך נעשה תמימה, תמים בעבודתו יתברך.

אשר אין בה מום, זה היה מצד עצמו ששבר את התמריות וראה בכל פעם אשר לא עלה עליה על, זה יצר הרע שלא יתפס את החמר, נמצא יש לכם לקח רציה ממנו גם כן להיות טוב:

וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא (יט טו)

תפארת עזיאל

רבי עזיאל מיזוליש זיע"א

צמיד פתיל - דבקות הבורא

וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא. הפונה על האדם שהוא ככלי פתוח, ואם אין צמיד פתיל עליו, רצה לומר שאין לו דבקות בהשם יתברך, טמא הוא:

אהבת שלום

רבי מנחם מנדל מקסוב זיע"א

מי שפיו פתוח לדברי הרשות הוא צדיק בצד הטמאה

יש לבאר על דרך זה, דהנה כשאדם פותח פיו לדבר דברי הרשות אשר אין בהם צד, והינו שאין יבוא ויסובב על ידי דבורים הללו שום התחברות להצדיקים ודבוק חברים זה לזה, וכמבאר אצלנו בפרשת קרח (ד"ה והנה) שזהו העקר והיסוד ושרש הכל, אזי ידוע תדע באמת שזהו מצד טמאת ערלת הפה שעדין דבוקה בו וזהו הגרמא בגזקין.

באור הפסוק על דרך הנ"ל

וזהו וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו, והינו אדם שאין שומר פיו ולשונו לדבר דברי הרשות אשר אין בהם צד פנ"ל, רק הוא פותח את פיו לדבר

דברים שאין בהם צד, אזי ידוע תדע כי טמא הוא, פרוש שתדע שעדין טמאת ערלת הפה דבוקה בו וכנ"ל, וברית הלשון מכון נגד ברית המעור, וד"ל:

וישמע הפנעני מלך ערד ישב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל גו' (דרך הנגב שהלכו בה המרגלים, שנאמר ויעלו בנגב. דבר אחר, דרך האתרים דרך התיר הגדול הנוסע לפניהם שנאמר דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה, רש"י) (כא א)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מלויבאוויטש זיע"א

שני הפרושים בדרך האתרים שני דרכים שבהם אפשר לנצח את עמלק

שני הפרושים בדרך האתרים מורים על שני אפנים שבהם מתנצבים ועומדים ישראל נגד עמלק (כחות הלעמט זה) המנגדים לקדשה, והם שני דרכים שבהם אפשר לנצח את עמלק:

דרך שכלית

א, דרך. . שהלכו בה המרגלים - היא העבודה שעל פי טעם ודעת, כמו ענין המרגלים - לתור את הארץ - כפשוטו, שהלכו למצא את הדרך הקלה יותר על פי טבע לכבש את הארץ.

וכן הוא ברוחניות, דכאשר היצר הרע מסית את האדם נגד דרך התורה והמצוות, לוחם האדם נגדו על ידי התבוננות בפחיתות הרע וגדל מעלת טוב וקדשה, וכן מנהל מלחמתו עם היצר על פי שכל, כמו טכסיטי מלחמה כפשוטם.

דרך של מסירות נפש

ב, דרך התיר הגדול כו' - היא עבודת המסירת נפש, למעלה מטעם ודעת, כי הוא בטל אל הקדוש ברוך הוא, ובמילא סומך על התיר הגדול, ארון ברית ה', שלפניו מתבטלים מאליו וממילא כל המנגדים, כמו שנאמר ויהי בנסע הארץ גו' קומה ה' ויצאו איביך וינסו משנאריך מפניך (במדבר י לה).

שתי האפנים תלויים במצב שבו בא היצר

ושני אפנים אלה הם בהתאם למצבו של המנגד (עמלק): לפי פרוש הא', עמלק הוא במצב של פחד מפני בני ישראל, ולכן בא בטכסיסים ותחבולות, וכדי לנצח מלחמה זו מספיק זה שבני ישראל ילכו דרך האתרים - דרך. . שהלכו בה המרגלים, עבודה שעל פי טעם ודעת.

אבל פֶּאֶשֶׁר עֲמַלְק הוּא בְּמִצְבַּח שֶׁל חֲצִפְהָ גְלוּיָהּ, שְׂאִינּוּ מִתְּפַעֵל מִשׁוּם דְּבַר וְנִלְחַם עִם יִשְׂרָאֵל גַּם כִּשְׁהוּא נֶגֶד הַשֶּׁכֶל – אֲזַי הִדְרָף לְבַטְלוֹ הִיא רַק עַל יְדֵי עֲבוּדָה שֶׁל מְסִירַת נַפֶּשׁ, וּבִטּוֹל שֶׁלְמַעֲלָה מִטַּעַם וְדַעַת – דְּרָף הָאֲתָרִים, דְּרָף הַתִּיר הַגְּדוֹל' (חלק לח עמ' 84-83):

על פן יאמר בספר מלחמת ה' את והב בסופה ואת הנחלים ארנון (כשם שמספרים בנסי ים סוף כן יש לספר בנסי נחלי ארנון וכו', רש"י) (כא יד)

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א
על האדם לקיים המצוות בתמימות ולהאמין שנפעלים על ידיהם דברים נשגבים

הנה בכאן נקראת התורה הקדושה 'ספר מלחמת ה'', ולהבין הענין למה נקראת מלחמת ה', וגם מהו השיכות שיש לקריעת ים סוף לנחלי ארנון.

והנראה בזה, כי באמת עקר שלמות האדם, לבלתי יחקר מה הפעלה הנעשה על ידי עשיית המצוות הקדושות, כי רק להשם יתברך לבדו המלחמה בסטרא אחרא וכחות הרעים, ועל ידי כל עובדא ועובדא מכל העבודות האיש הישראלי נהרגים כמה וכמה חבילי טהירין וזינין בישין, והאדם צריך רק להאמין באמונה שלמה.

ולכן נקראת התורה הקדושה 'ספר מלחמת ה'', כי על ידי מצותיו הקדושות נלחם ה' כביכול בבחינת כח הרע.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו את והב בסופה ואת הנחלים ארנון, כי בקריעת ים סוף עברו ישראל בבחינת אמונה שלמה כמו שנאמר ויאמינו בה' וגו' (שמות יד לא), וכמו כן בנחלי ארנון פֶּאֶשֶׁר עָבְרוּ עֲלֵיהֶם לְמַעַלָּה לֹא יָדְעוּ בַעֲצָמָם מִהֶם עוֹשִׂים בְּהַעֲבֹרָה הַזֹּאת, רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַדּוֹ הִרְגָה אֶת הָאֲמֹרִיִּים.

כמו כן הוא ענין כל עבודת ישראל, שאין אתנו יודע עד מה שאנו עושים בעבודתנו, רק להשם יתברך לבדו הוא העושה נפלאות ומלחמות באויביו, וכשנזכק לברור הגמור אז תגלה לעינינו מה שפעלנו בעבודתנו, כמו שהוא יתברך ברב רחמיו הרואה להם בבאר את מה

שנעשה להם בנחלי ארנון, והבין:

על פן יאמר בספר מלחמת ה' את והב בסופה ואת הנחלים ארנון, ואשר הנחלים אשר נטה לשבת ער ונשעו לגבול מואב, ומשם בארה הוא הבאר אשר אמר ה' למשה אסף את העם ואתנה להם מים. אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה, באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחוקק במשענתם וממדבר מתנה, וממתנה נחליאל ומנחליאל במות, ומבמות הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה ונשקפה על פני הישימון (כא יד-כ)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

קימת מצות לעסק בתורה ותקון השכינה בק"ש ותפלה

אפשר לרמוז על מי שקם אחר מצות לעסק בתורה, דאומה שעה עת רצון שבה הקדוש ברוך הוא משפעשע עם הצדיקים בגן עדן, והקם באומה שעה נוטל חלקו עם הצדיקים אשר שם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (חגיגה יב:), כל העוסק בלילה בתורה חוט של חסד משוף עליו ביום, שנאמר (תהלים מב ט) 'יומם יצוה ה' חסדו' משום ד'בלילה שירה עמי, והחוט של החסד הזה עקרו משפעשע הצדיקים אחר מצות.

והנה אף על גב דחוט של חסד נמשך על האדם בשביל קימה אחר מצות, מכל מקום אין נשמתו מתפשטת בו ומאירה בו פראוי עד שינקרא קריאת שמע שיש בה רמ"ח תבות, דבזה נתקנים רמ"ח אברי השכינה ורמ"ח אברי הנשמה ורמ"ח אברי הגוף, וכשנשלמו אברי הנשמה, בזה מתעלית השכינה.

והנה השכינה יורדת בלילה עד העשיה, ועל ידי תפלת שחרית עולה מעולם לעולם עד עולם האצילות, כמבאר בדברי האר"י ז"ל (שער הכוונות דרושי תפילת השחר דרוש א), ועליה תלויה על ידי מעשים טובים ותפלה פראוי:

מתחלת הלילה יקרא קריאת שמע פראוי וקבה יכרית המקטרגים

וזהו פונת הפסוקים: **על פן יאמר ובספר מלחמת ה' את והב בסופה ואת הנחלים ארנון**, בא לרמוז על התקון מתחלת הלילה עד סוף תפלת שחרית. 'פן' גימטריא 'ליל', דחצי לילה הראשון נקרא 'ליל' ונחצי השני נקרא 'לילה' כידוע.

וזהו שאמר על פן יאמר, דהינו התקון שנאמר על התקון הראוי מתחלת הלילה כרמוז במלת 'פן', התקון הוא בספר מלחמת ה', 'ספר' גימטריא 'שם', הרמז ל'שם' של 'שמע' ול'שם' של 'ברוך שם', כמו שכתבנו בפרוש א', ועל ידי זה עושה 'מלחמת ה'' בהמקטרגים.

והעקר הכוונת המקטרגים הוא 'אחד' שבסוף פסוק 'שמע', וגם כן 'ועד' שבסוף פסוק 'ברוך שם', שגם הוא גם כן 'אחד', כמו שכתבנו בפרוש א', שעל ידי היחוד מתבטלים הקלפות, וזהו שאמר את והב בסופה, 'והב' גימטריא 'אחד', דהינו על ידי 'אחד' שבסוף שני הפסוקים מתבטלים הקלפות, זהו הכח שעושה קריאת שמע.

מעלת למוד התורה אחר מצות לילה

באמת, הרוצה להיות חלקו עם השפעשע שמשפעשע הקדוש ברוך הוא עם הצדיקים בגן עדן אחר מצות, צריך להיות זריז לקום אחר מצות לעסק בנה של תורה, וזהו ואת הנחלים ארנון, דהינו, הרוצה לזכות לטל חלק מנחלי גן עדן, [?]קם ארנון, דהינו יעסק בנה של תורה אחר מצות לילה. עוד, תכת 'הנחלים' גימטריא 'זהו עדן' עם הכולל.

וכשיעשה כן, גורם שימשוף עליו חוט של חסד ביום, וזהו שאמר אחרי זה ואשר הנחלים אשר נטה לשבת ער, דהינו מהנחלים של גן עדן נשפך על היושב 'ער' ועוסק בתורה אחר מצות, והוא החוט של חסד שנמשך עליו.

הארת הנשמה ותקון השכינה ע"י ק"ש

באמת, כל זה תלוי חזוקו וקיומו עד עת קריאת שמע של שחרית, שאז נשלמה הנשמה ומאירה. וזהו ונשעו לגבול מואב, 'מואב' גימטריא מ"ט, לרמוז על ארבעים ותשע אותיות שיש בפסוק 'שמע' ובפסוק 'ברוך שם', שהם עקר קריאת שמע. וזהו ונשעו לגבול מואב, דהינו השלמת התקון הוא 'גבול מואב', דהינו קריאת שמע של שחרית דבנה מאירה הנשמה.

ומשם בארה, כלומר עכשו דהגיעה עת קריאת שמע ונשלמה הנשמה, בעת הזה ממש הוא עלוי השכינה והארתה. וזהו 'ומשם בארה', דהינו 'משם' שהוא עת קריאת שמע והאירה הנשמה, 'משם בארה', הוא עלוי השכינה הנקראת 'באר מים חיים'.

התחזקות

בת עין

רבי אברהם דב מאברוטש זיע"א
'ישראל' גימטריא 'אור חושך'
'ישראל' גימטריא או"ר חו"ש, לרמוז
שאפילו במקום חשך השם אור
להם לפי שמלא כל הארץ כבודו (ד"ה עוד נזכר):

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א
כאשר מרגיש בשפל המצב יתגבר
בדוקא
וזו למוד לאדם המרגיש שפל מצבו, יעשה
להפוך - ויאחז דוקא בגבוה ממנו
בתוספת כח ואמין, וכמו ששמעתי בשם
אדמו"ר הרי"ם זצלה"ה מגור שאמר
בל"א: העולם אומרים 'אז מ'קען ניש
אריבער מוז מ'ען ארונטער', ואני אומר
להפוך 'אז מ'קען ניש ארונטער מוז מ'ען
אריבער' (תרע"ה ד"ה וידר ישראל):

התלהבות

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א
בכל דור שחולף מתעבה כח הרע ונצרך
להתפלל ביותר התלהבות מהדורות
הקודמים
בכל דור ודור למטה צריך להתפלל
בהתלהבות גדולה, ולא פי אפשר
דרי, אדרבה, מפני גדל הרע אשר נתערב
ונתרבה בכל דור ודור צריך להפרידו על
ידי אש חזק בתפלה ולברר הרע אשר בקרבו
ולתביאו אל שרשו (ד"ה יעש משה):

אור לשמים

רבי מאיר מאפסא זיע"א
על האדם לשרף הפסלת על ידי
התלהבות
צריך האדם לעשות את עצמו אפר הפרה
ולשרף כל סיג ופסלת שלו ע"י
התלהבות שיתלהב לבו לעבודתו ית"ש (ד"ה
זאת חוקת):

עבודת ה'

קדשת לוי

רבי לוי יצחק ממבדיתשוב זיע"א
הנשמה חושקת תמיד לעבד הבורא רק
הגוף מונע
הנשמה והחיות אשר פאדם, אשר הנשמה

לשונות של אור

אמונה

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א
העובד את הבורא רק כאשר מרגיש
טעם ונעימות הוא חסרון אמונה
אותן האנשים אשר לא ירצו לעשות
מצות ד' רק אם יגלה להם טעם
המצות וירגישו נעימות מתיקות ערבות
ידידות המצות אז יעשו המצות ואם לאו
לא יעשו חלילה וכו', זה הוא חסרון אמונה
(אות א):

גאולה

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א
קרוב הגאולה הוא רק כאשר כל ישראל
כאחד יעשו תשובה
הגם שיש כח בצדיקים למשך מפלא
עליון נסים גדולים, אף על פי
כו לקרב הגאולה אינו בידם לבדם, רק
בזמן שיהיה עת רצון שכל ישראל
יעשו בעת אחד תשובה שלמה (ד"ה עוד
במד' הנ"ל):

גמילות חסדים

בת עין

רבי אברהם דב מאברוטש זיע"א
עקר גמ"ח - השתתפות בצער חברו
עקר גמילות חסדים הוא להשתתף בצערו
של חברו כמו בצערו ממש (ד"ה א"י
זאת חוקת):

דורות

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א
כל דור נתלה בחברו ומסיע לו
כך הסדר שכל דור ודור נתלה זה בזה,
ועל ידי שדור הראשון היו מתקדשים
עד לשמים לכן נשאר אחיזה לכל דורות
אחרונים שיוכלו לפרקים לעורר התלהבות
(שנת תר"מ):

איר נעשה תקווה השכינה בזמן אחד
כאשר בכל מקום מתפללים בזמן אחד

ואזיל ומפרש כיצד תקווה זו הבאר שהיא
השכינה, היא הבאר אשר אמר ה'
למשה אספה את העם ואתנה להם מים. בא
לרמוז, ותפלות כללות כל בני ישראל אינם
מכונים בשפה אחת, דעיר מקדמת ועיר
מאחרת, ובעיר עצמה יש בית הפנסת
מקדמת ויש מאחרת, ולפי זה יש לשאל
היאך הוי תקווה השכינה ועלייתה וירידתה,
אם בעיר אחת עוסקים בעלייתה ועיר אחת
עוסקים בירידתה, היאך יתקיים הדבר.

והנכון הוא, שהקדוש ברוך הוא מקבץ
כל התפלות עד שישלמו תפלות
כל ישראל, ואז התפלה עושה פעולתיה
למעלה, ועל ידיהם יורד השפע לכללות
ישראל. וזהו שאמר 'היא הבאר אשר אמר
ה' למשה אספה את העם, דהינו עד
שיתקבצו כל תפלות ישראל, אז ואתנה
להם מים, דהינו, הם על ידי תפלתם מעלים
מין נוקבין, ועל ידי זה יורדים מין דוכרין,
ובזה בא השפע לישראל.

משירת הים מתחיל תקווה השכינה הראוי

ומפרש ואזיל כיצד מעלין ישראל השכינה,
וזהו אז ישיר ישראל את השירה
הזאת עלי באר עניו לה. הגה בזה הקדוש
(ח"ב קלב). אמר, דאמירת השירה שאנו
אומרים בתפלת שחרית, משם מתחיל תקווה
השכינה הראוי.

וזהו שאמר 'אז ישיר ישראל את השירה
הזאת, היא שירת הים, בזה אומרים
'עלי באר' שהיא השכינה, דעכשו דעולה
לעולם הבריאה היא העליה המעלה:

מסכת אבות - פרק ה'

הוא הנה אומר, עז פנים לגיהנום, ובשת
פנים לגן עדן (מ"ב)

בית אהרן

רבי אהרן מקארלין זיע"א
רק כאשר האדם עז פנים בקדשה רשאי
לצאת לרחובות ולשוקים
הצדיק הקדוש רבי זוסקא זצוק"ל
מהאניפאלי אמר: עז פנים
לגיהנום, פרוש מי שהוא עז פנים ובקדשה,
יכול להוריד עצמו למדרגות התחתונות
כדי להעלותם וליילך בשוקים וברחובות
ושלא לירא מהנצר הרע השכיח שמה,
אבל מי שהוא בכחינת בשת פנים שאינו
עז כל כך בקדשה, לגו עדו דוקא - ללמד
ולתפלל ולשמר את עצמו מפל דבר
המביא לידי הרפור חס ושלום (פרשת שלח):

שפת אמת

רבי יהודה ארניה לייב מגור זיע"א
התענוג והרצון של בני ישראל נוגע
במקום גבוה מאד

יש לכל איש ישראל לידע ולהאמין כי
התענוג והרצון שבאדם נוגע במקום
גבוה עד מאד (תול"ו ד"ה ברש"י):

תורה

מאור עינים

רבי מנחם נחום מטשורנוביל זיע"א
לכל אחד אות בתורה שמשם שרש
חיותו

וכל אחד מישראל יש לו אות בתורה,
ואוריתא וקוב"ה חד, והוא חלק אלוה
שבקרב האדם - הוא ממש אותו האות
שמשם שרש נשמתו, והאות משפיע על
האדם שפע וחיות הקדושה (ד"ה זאת התורה):

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א
עצה נאמנה לרוצה להגיע לאסוקי
שמעתתא אליבא דאמת

עצה היעוצה לאיש אשר יחפץ להשיג
שמעתתא אליבא דאמת, תכף בקוממו
בחצות לילה ישפך תחנונות ובקשות לפני
המקום ב"ה ויפשפש במעשיו ויעשה תשובה
עליהם, ואח"כ יזמר ומירות שירות ותשבחות
לפני מלך מהלל בתשבחות קדם למודו,
ואח"כ ילמד בכונה עצומה לשמר ולעשות,
בודאי ישיג הלכה ברורה אליבא דאמת כמו
שנתנה למשה בסיני (ד"ה איי אז ישיר):

תפלה

באר משה

רבי משה אלנקים בריעה מקו"נניץ זיע"א
למוד קדם התפלה מסגל שתעלה כהגון

ההכרח לעסק בתורה הקדושה קדם
שיתפלל, ואז תעלה התפלה
בידו כהגון (ד"ה ואת הנחלים):

יש אלקים בישראל (ד"ה עוד על פסוקים הנ"ל):

בכל דור ודור יכול להיות נסים על ידי
הצדיקים

הנה המון העולם סוברים כשהיה איש
צדיק מופת הדור בדורו, כשנסתלק
סוברים שאי אפשר עוד לצדיק אחר לעשות
כמעשהו, אבל באמת הוא טעות גמור וחסרון
האמונה, כי אין מעצור לה' להושיע ברב
או בקטן מו הראשון וכו', כי העקר הוא
תלוי בצדקת הצדיק, אם הוא צדיק לאמתו
שמוסר נפשו על קדשת שמו יתברך השם
יתברך עושה נסים ונפלאות על ידו בכל
דור ודור אף על פי שאין גדול כל כך
בתורה (ד"ה ויבאר):

לכל צדיק אנשים משרש נשמתו
הדבקים אליו ומעלה אותם

לכן יש לכל צדיק אנשים הנוסעים אליו
להתדבק עצמם עמו, והם ענפים
משרש נשמתו, ועל ידי התקרבותם אליו
הוא מעלה ומקשר את נשמתן בשרשן
למעלה, והם ניצוצים שלו שצריך להעלותן
(ד"ה וישלח משה):

קדושה

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

הקדושה צריכה להיות משרשת באדם
בטבע

האדם צריך לקדש עצמו כ"כ עד שתהיה
הקדושה נשרשת אצלו בטבע (ד"ה
א"י הנהג):

הצדיקים בושים לאכל

שהצדיק אוכל בקדושה ובטהרה ובמחשבות
קדושות, ואם היה באפשרי בלא
אכילה לא היה אוכל, כמבאר בספרים,
והצדיקים אוכלים בסתר וביחידות, מחמת
הבושה שבושים לאכל, כי נפשם חשקה
תמיד בדבקות השי"ת ולהיותם כמלאכי
אלקים שאין בהם אכילה (ד"ה ויקחו אליך):

והחיות נחצב מתחת פסא הכבוד, רוצה תמיד
לעבד את הבורא ב"ה בלי הפסק רגע אחד,
רק הגוף אשר באדם אינו מניח (ד"ה זאת
חוקת):

אור לשמים

רבי מאיר מאפטא זיע"א

עבודת הבורא בשלמות הכונה והרצון

כשאדם ישליך נפשו מנגד ולא יביט ולא
ישגיח על הנאות העולם כלל,
רק מחשבתו צלולה וברורה בעבודתו למען
גדלות שמו, ואהבתו ויראתו על פניו תמיד
בלתי הפסק רגע, ולא יעשה שום תנועה
גדולה או קטנה רק למען יקבל ה' נחת רוח
מאתו, זה נקרא בחינת דבר שמשפיע בעבודתו
לכל העולמים (ד"ה אז ישיר):

אהל ישכר

רבי ישכר דב מוואלברג זיע"א

על האדם להתנגע בעבודת ה' ולא
לצפות לנסים

ויקחו אליך פרה. עליך להתבונן במעשי
הפרה, כי כשם שבתחלה אדם
חורש עם הפרה ואחר כך זורע ומנכש,
ולבסוף מאמין בה' ובוטח בישועתו שיהא
בעזרו, כך גם בעבודת ה' אל ישמעאל
בתקנה שיזכה לנסים - רק לעבד באמונה
ולעמל בתורה ותפלה ביגיעה רבה ובבקושה
ותחנונים ולבטח בה' ובישועתו:

צדיק

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א

על ידי נפלאות הצדיקים מתחזק
האמונה והשגת מציאות ה'

מתחלת הבריאה עד עולם אי אפשר
להשיג מציאות השי"ת כי אם
ע"י עבדיו הנביאים והצדיקים הקדושים
אשר על ידיהם נפעל נסים ונפלאות ומשדדים
המערכת, על ידם רואים כל אפסי ארץ כי

אוצרות גאוני הדורות

להם פתחון פה לישראל

וראיתי בכתב יד ישן, שהשטן ואמות
העולם שניהם ביחד דקא יש
להם פתחון פה לומר מה המצנה הזאת ומה
טעם יש בה. דהנה רש"י ז"ל הביא בשם
רבי משה דרשן דטעם פרה אדמה לכפר
על העגל, תבוא אמה ותקנח צואת בנה.

פרש רש"י, לפי שהשטן ואמות העולם
מונין את ישראל לומר מה המצנה
הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה
חקה, גגרה היא מלפני ואין לה רשות
להרהר אחריה.

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר (יט
ב)

ילקוט הגרשני

רבי גרשון שטרן זצ"ל

רק כשהשטן ואמות העולם ביחד יש

ואז הם מצערים אותם על כך שאין טעם ב'חוקים'. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וַיִּשְׂרַף אֶת הַפָּרָה לְעֵינָיו (ט ה)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאט זצ"ל

הכנעת היצר הרע על ידי למוד התורה לשמה

אמרו ז"ל שעל ידי התורה מכניע יצר הרע, וכל רעות שבאים מצד חמור עכור בחלאת ד' יסודות שמהם באים כל הרעות, כגון גאוה, ותאוה, ויצר הרע, ולשון הרע, ועצבות ועצלנות, והמורסם מאלה, ועל ידי התורה לשמה מודכף החמור, שהתורה נקראת אש השורף כל חלאת החמור.

וזה שאמר ושרף את, רצה לומר עם למוד הפרה, שהיא התורה. לעיניו, רצה לומר לעזון שגורמים לו עיניו, כי העין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרים פנדוע מרז"ל (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה).

זאת התורה אדם כי ימות באהל (ט יד)

ויאמר עזרא

רבי עזרא ב"ר אליהו טארנאב זצ"ל

העוסק בתורה לשמה נחשב לאחר מיתתו כאלו הוא בחיים

פרש עטרת ראשי אבא מארי זצוק"ל במה שאמרו בש"ס (ב"מ פד:) ברבי אלעזר בר רבי שמעון, דלא פחות מי"ח שנה ולא יותר על כ"ב שנה היה יושב בעליה, והיו באים שנים לדין, וקול יוצא מהעליה פלוני חייב ופלוני זכאי וכיוצא. וזהו **זאת התורה** דעל ידי עסק התורה לשמה, זוכה אדם כי ימות דאפלו אחר שמת, הוא כאלו הוא בחיים, ויושב באהל ודן לבעלי הדיון.

ולעניות דעתי יש לפרש על דרך זה, עם מה שאמרו רז"ל (יבמות צו.)

על פסוק (ש"ש טז) 'דובב שפתי ישנים', שכל מי שאומרים דברי תורה משמו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר, שנאמר 'דובב שפתי ישנים'. וזהו **זאת התורה** דעל ידי עסק התורה, אדם כי ימות אפלו אחר שמת שפתותיו דובבות, והוא כאלו בחיים ולומד בתורה באהל.

דלפנים צערא אגרא, ועל זה השמיענו דגם התורה שייקם אחר כך מתוך העשר, יהיה חשובה גם כן כמקדם בשעת העני ונגזלה שנתו, וכמו שאמרו בפרוש 'הקובע עתים לתורה' על דרך 'קובע את קבעיהם' וגו'.

יודוע המצות החקיות חשובה יותר לפני תברוך שמו, על שהוא עושה אותם

בלי שום טעם, וכי באמונה המה עושים, ולעל על צנארו, מה שאין כן במצות השכליות. ואף קשיקם האדם מצות החקיות, אזי גם מצות השכליות נחשבים למעלה פחקים ושכרו מרבה. וזה שאמר הכתוב **זאת חקת התורה ויקחו אליה פרה אדמה**, וגו' דעל ידי פרה אדמה נחשב לה כל התורה כחקה.

בנורי אברהם

רבי אברהם הכהן זצ"ל

מתי אמות העולם מחשיבים את ישראל ואת החקים

כתב רש"י, 'לפי שהשטן ואמות העולם מונין (מצערים) את ישראל, לומר, מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חקה, גזרה היא מלפני, ואין לה רשות להרהר אחריה'.

וקשה, ממה שאמרה התורה "וישמרתם ועשיתם כי היא חקמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה" (דברים ד, ו). הרי שאמות העולם משבחים את ישראל על קיום החקים.

ונראה לחלק, שבזמן שישראל שומרים את מצות התורה, אז קרוב ה' אליהם ומתרצה לבקשותיהם, ואף אמות העולם בראותם זאת מתפעלים ומחשיבים את ישראל ואת החקים, ואומרים שבדאי יש בהם טעמים נסתרים. ואלו פאשר הם מתרשלים ומתרפים בעבודת ה' ואין ה' שועה לבקשותיהם, יורדת קננם בעיני אמות העולם, וממילא גם מצערים אותם ואומרים שאין טעם בחקים.

וכזה יובנו הפסוקים שבחמש דברים, פאשר "וישמרתם ועשיתם" את המצות, ה' קרוב לעם ישראל ושומע את בקשותיהם, ואז אמות העולם אומרים שעם ישראל הוא "עם חכם ונבון", ומשבחים ואומרים "כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו" (שם, ז). אולם כפרשתנו, במצות פרה אדמה שבאה לכפר על חטאם של ישראל במעשה העגל (כמבואר במדרש במד' יט, ח), הרי שהם נכזים בעיני האמות,

והנה אמרו חז"ל (שמו"ד מא ז), כשקבלו ישראל את התורה נעשו חרות ממלאך המות, חרות מן המלכיות, שנאמר (שמות לב ז) 'חרות על הלחת' אל תקרי 'חרות' אלא חרות, וכשחטאו בעגל פסקו החרות וחרזו להיות כבתחלה. ואי היה פרה אדמה כפרה על העגל היה להם לחזר להיות חרות ממלאך המות ומן המלכיות, אלא ודאי מוכח דלא כרבי משה הדרשן, והדרא קושיא לדוכתה מה טעם יש בפרה אדמה.

והנה אם השטן שהוא המלאך המות היה בא לבדו, יכולים היינו לומר לו דטעם פרה אדמה לכפר על העגל, ואהני לן להיות חרות מן המלכיות. ואם אמות העולם המשטעבדים בנו היו באים לבדם, יכולים היינו לומר להם דאהני לן הפרה אדמה להיות חרות ממלאך המות. אבל השטן ואמות העולם ביחד מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, דקששו אלם ביחד מה אהני לנו הפרה אדמה אין לנו פה להשיב.

דבש וחלב

רבי מנחם מנדל קרענגיל זצ"ל

נטילת שכר על המצות השכליות כמו על המצות החקיות

מדקדקין המפורשים דיותר הנה ליה למימר 'זאת חקת הפרה'. ואפשר לומר על פי מה שכתב בעל באר מים חיים, דהרגיל בטבילה בימות הגשמים אזי יש לו שכר גם על הטבילה שבימות החמה אף שמגיע לו תענוג מזה, וחשובה לפני המקום ב"ה כמו הטבילה בימות הגשמים שיש לו צער.

וכן הנזקק בסעודה שלישית בשבת, אזי גם שתי סעודות הראשונים חשובים המה אף שאוכלים אותם בתאוה, וזהו מליצת חז"ל 'הנזקק בסעודה שלישית זוכה לנחלה בלי מצרים' וכאכילתו דהוא יותר מהראוי.

ואפשר לפרש בזה פונת חז"ל (אבות פ"ד מ"ט) כל המקיים את התורה מעני סופה לקיימה מעשר, דלכאורה צריך עיון דהנה ליה למימר רק שיהיה לו עשר, דמהיכי תיתי דלא לקיימה או. ולהנ"ל יש לומר על פי מה שכתב הברטנורא שם, כל המקיים התורה מעני שדחיק למזונות, ואף על פי כן מתבטל ממלאכתו לעסק בתורה, עין שם. ולפי זה ודאי חשוב מאד למעלה כל אות ואות שייצא הגה מפיו

ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צו
בחדש הראשון וישב העם בקדש ותמת
שם מרים ותקבר שם (כ א)

זכרון יצחק

רבי יצחק הובגלרנטר זצ"ל

לא נמחל עונו הראשון של משה רבנו
מפני ששמע הדבור מפי הגבורה

פרש רש"י 'כל העדה' עדה השלמה,
שכבר מתו מתי מדבר, ואלו פרושו
לחיים, ע"כ. ראוי להבין לאיזו צרף
השמיענו הכתוב אשר העדה הזאת לא
היו מדור המדבר.

ובדרוש אמרתי בזה על פי מה דאיתא
במדרש תנחומא בפרשת ואתחנן
(ט"ו, ח), וזה לשונו: אמר משה לפניו, עם
כל הבריות אתה מתנהג במדת רחמים
שנים שלשה פעמים כו', ואני עון אחד
אין אתה מוחל לי עכ"ל. וראיתי להגאון
בעל ספר 'משען המים' בחדושיו בפרשת
בראשית שכתב, דלפי מה דאיתא בספר
'עיני יעקב' (שבת נה:) דהא דקנס הקדוש
ברוך הוא מיתה על אדם הראשון, ולא
מחל לו מטעם שאמרו חז"ל ביומא (פ"ב)
אדם עובר עברה פעם ראשונה מוחלין
לו, הינו משום כיון דהקב"ה בעצמו צוה
לו ולא על ידי שליח, אין נמחל לו אף
בפעם ראשונה כמו דכתיב (קהלת ח ט) 'את
פי מלך שמר', אם כן אין מקום לטענת
משה הנ"ל, כיון דמשה רבנו הפל שמע
מפי הגבורה, עכ"ד הרב בעל 'משען
המים', ע"ג שם.

והנה אמרנו בש"ס דבבא בתרא (קכ"א),
עד שלא פלו מתי מדבר לא היה
דבור עם משה, וכתב הרשב"ם דאם הוצרכו
לדבור כגון במעשה דקרח היה מדבר עמו
על ידי מלאך. ולפי זה אם היה הענין
של מי מריבה בזמן שעדין לא פלו מתי
מדבר, דאז לא היה משה שומע נבואתו
מפי הקב"ה בעצמו, אם כן לא היה מקום
לקנס מיתה על משה בעברו על צויו
יתברך, ומשום דבפעם ראשונה מוחלין
לו.

ועולה שפיר דהכתוב פה בא להשמיענו
בפרשת מי מריבה שלא היה
מקום להקשות איך נקנס מיתה על משה
רבנו ולא נמחל לו העון בפעם ראשונה,
לזה אמר הכתוב מתחלה ויבאו בני ישראל
כל העדה וגו', והינו עדה השלמה שכבר
מתו מתי מדבר, ואם כן הרי מאז שמע
משה הדבור מפי יתברך ממש ולא על
ידי שליח, ואם כן לא היה מקום למחל

למשה אף בפעם ראשונה וכדאמרן, ולכך
נקנס מיתה למשה בעון מי מריבה.

ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צו
בחדש הראשון וישב העם בקדש ותמת
שם מרים ותקבר שם. ולא היה מים
לעדה ויקהלו על משה ועל אהרן (כ א-ב)

זרע שמשון

רבי שמשון חיים נחמני זצ"ל

בזכות מרים זכו למים כל ארבעים שנה

כתב רש"י, 'מכאן, שכל ארבעים שנה
היה להם הבאר בזכות מרים'. ויש
להבין, מהו שכתב 'שכל ארבעים שנה',
וכי היה מקום לחשוב שרק חלק מארבעים
שנה היו המים בזכות מרים, ולמה לא
אמר בקצור 'מכאן שעד עתה היה להם
הבאר בזכות מרים'.

ויתבאר בהקדים את הגמ' בב"מ (פ"ג),
'בשכר שלושה זכו לשלושה,
בשכר "חמאה וחלב" (בראשית י"ח, ח), זכו
למן. בשכר "והוא עמד עליהם" (שם), זכו
לעמוד הענין. בשכר "יקח נא מעט מים"
(שם, ט), זכו לבארה של מרים. נמצא
שבזכות אברהם זכו למן, עמוד ענן ובאר.

ותמה מהרש"א (שם), והרי בגמ' תענית
(ט) מבאר שהמן ירד בזכות משה,
הבאר בזכות מרים, והענין בזכות אהרן,
ומהו שאמרה הגמ' שהיה זה בזכות
אברהם? ועוד, שאם הבאר היתה בזכות
אברהם, מדוע נתפנתה בגמ' 'בארה של
מרים'. ותרץ, 'שבזכות אברהם, לא היו
זוכים בהם אלא לפי שעה, אבל בזכות
משה ואהרן ומרים נמשכו הפן והענין
והבאר כן זמן רב ארבעים שנה'.

ומוסיף מהרש"א, 'ולכך כשמת אהרן
נסתלק הענין, וכשמת משה נסתלק הפן'.
בא לתרץ בדבריו, מנין לנו שבזכות אברהם
היו זוכים רק לשעה, ואלו בזכות משה
ואהרן ומרים זכו למשך ארבעים שנה,
אולי להפוך, שבזכות משה אהרן ומרים
היו זוכים רק לשעה, ובזכותו של אברהם
זכו למשך ארבעים שנה. וע"ז אמר, 'שמנה
שכאשר מתו משה אהרן ומרים פסקו הענין
הבאר והמן, מוכח שבזכותם נמשך ארבעים
שנה'.

ומעתה יבארו דברי רש"י. בא לומר,
שמנה שסמך הכתוב "ותמת שם
מרים ותקבר שם: ולא היה מים לעדה",

שבזה באה התורה ללמדנו שמיתת מרים
גרמה שנסתלק הבאר, הרי 'מכאן, שכל
ארבעים שנה היה להם הבאר בזכות מרים',
ולא שבזכותו של אברהם קבלו מים כל
ארבעים שנה, ובזכות מרים 'לפי שעה',
אלא בזכותה קבלו 'כל ארבעים שנה'.
(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וישלה משה מלאכים מקדש אל מלך
אדום כה אמר אחיד ישראל אתה ידעת
את כל התלאה אשר מצאתנו (כ יד)

מי מנוחות

רבי הפאל בירדוגו זצ"ל

קשי השעבוד השלים גזרת ארבע מאות
שנה

ואמרו 'את כל התלאה' נראה דרף רמז
כמאמרם ו"ל שקשי השעבוד
השלים ארבע מאות שנה, ולזה אמר שאין
לך לעורר על הירשה שהרי לא פרתת
החוב כפרוש רש"י, ואם תאמר שגם אנו
לא שלמנו כי אם המחצית, אתה ידעת
את כל התלאה אשר מצאתנו, וקשי השעבוד
השלים ארבע מאות שנה.

דרך המלך נלך לא נטה ימין ושמאל (כ
י"ז)

בנין דוד

רבי דוד דב פערש' מיזליש זצ"ל

עבודת ה' בין בשעת הדין ובין בעת
הרחמים

נראה לפרש בהקדים מה דפרשו המפרשים
הפסוק (תהלים טו ח) 'שוייתי ה' לנגדי
תמיד כי מימיני בל אמוט', דיש שני מיני
נסיונות, נסיון העני ונסיון העשר, ולא הרי
זה פהרי זה, דבכמה בחינות קשה יותר
נסיון העני, ובכמה בחינות קשה יותר
נסיון העשר, אמנם מי שהוא ירא שמים
באמת, אין שום דבר חוץ נגד להפריעו
מעבודת השי"ת. וזה שאמר 'שוייתי' ששנה
לי בין כששולט בחינת ה' מדת הרחמים,
ובין כשהוא לנגדי הינו מדת הדין, בכל
אפן 'מימיני בל אמוט', עכ"ד.

ובזה יובן הפסוק בדרך המלך מלכי
המלכים נלך, לא נטה חס ושלום
בין אם יהיה ימין שרומז למדת הרחמים,
בין שמאל שיהיה חס ושלום מדת הדין.

כי איז לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלקל (כא ה)

בן גרני

רבי יוסף ישראל דייטש זצ"ל

נתקלקלו המן ובארה של מרים לאחר שנתקברו ישראל לאדם

יש להתעורר למה קראו כאן את המן לחם הקלקל, ולעיל בפרשת בהעלתך (יא ד) לא התאוננו רק על חסרון הפשר, אבל לא הוציאו שם רע על המן. עוד זאת קשה שאמרו 'אין מים', הלא כבר הוציא להם משה מים מצור החלמיש.

והיותו תמה הוא מאמר חז"ל (יומא עה:) הובא ברש"י ז"ל פה, לפי שהמן נבלע באברים קראוהו לחם הקלקל,

לאכל, ונעשה] לא היה לו רק טעם לחם בעלמא. וכן אני אומר כי הגם שהיה להמן טעם כל מיני מאכלים, פן היו גם למי בארה של מרים אשר באו גם פן בדרך גס טעם טוב ומשנה ממימות שאר בארות ובורות אשר על פני הארץ, אבל כאשר קרבו אל ארץ אדום חסר כל זה.

לכן בעת אשר היה להמן סגלה הונכדה שהרגישו בו טעמי כל מאכלים הטובים, ידעו היטב והבינו כי הוא לחם אבירים ולא עלה על לבם דאגת מחור, מה שאין פן עתה כאשר נתקלקל ולא הרגישו בו רק טעם הלחם לבדו יראו על נפשותם, וגם על המים התלוננו היות שהרגלו במים של מעינת מרים, ואמרו אין לחם ואין מים.

שאמרו עתיד המן הזה שיתפח במעינו, כלום יש אדם שמכניס ואינו מוציא עכ"ל. והאיך נתחדש להם זה הפחד פתאום, והלא זה ארבעים שנה אכלו את המן ולא עלה על לבם דאגה זו.

ונראה לי על פי מה שהביא רש"י ז"ל בפסוק (לעיל כ כג) 'בהר הקר על גבול ארץ אדום', מגיד שמפני שנתחברו כאן להתקרב לעשו הרשע, נפרצו מעשיהם וחסרו הצדיק הזה, וכן הנביא אומר ליהושפט (דברי הימים ב' כ לו) 'בהתחברך עם אחזיהו פרץ ה' את מעשיך' עכ"ל.

וכן יש לומר שנתקלקל המן גם כן, ואבד הסגלה אשר היה לו עד כה שהיה בו טעם כל דבר ודבר אשר רצה האדם

מעשי צדיקים

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר (ט ב)

בשבת פרשת שלח התארח הרה"ק רבי מרדכי דוד אונגר מדאמבראוא

זיע"א בחצר אחד הצדיקים, כאשר נתכבד על ידי אותו צדיק לומר מדברי תורתו, מאן להענות לבקשה, פסק לו הרבי המארח, "חובה מטלת לומר תמיד תורה, ולא דוקא פשיש טעם וסבה על אמירתו".

אחרי כן בהגיע שבת פרשת חקת, שבת רבי מרדכי דוד בחצר של צדיק אחר וגם הוא כבדו לדרש, כשסרב גם אז באמתלה שלא הכין עצמו לכך, גזר עליו הצדיק, "צריכים לומר תורה מבלי לחשב ולהרהר תחלה מה לומר".

נענה רבי מרדכי דוד ואמר, "נראה להעמיס מה ששמעתי עכשו ומה ששמעתי מפי צדיק אחר לפני שבועים, בדברי רש"י ז"ל בראש פרשתנו, זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר, כי נצטוונו מפי הש"ת לאמר 'חקת התורה' בכל עת ועדו.

וברש"י מפרש, שהשטן ואמות העולם מונין את ישראל לומר, כלומר לומר תורה, אך רק בשעה שיודעין מה טעם יש בה, איזה טעם דוחף אותם לומר כעת תורה, לפיכך כתב בה 'חקה', שלא ירצה לומר דוקא מחמת טעם ולא יחפש אחר סבה.

ובנוסף, 'אין לך רשות להרהר אחריה', אין להרהר ולחשב מראש מה לומר, אלא את אשר ישים אלקים בפיו,

אותו ידבר. בדברים אלו יצא רבי מרדכי דוד ידי חובתו, ומלא אחר רצון אותו צדיק באמירת תורה. (סאריט ביון אות נג)

זאת התורה אדם כי ימות באהל (ט יד)

דרשו חז"ל (שבת פג:), 'אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל'.

ספר הרה"ק רבי אברהם שמחה מבארנוב זיע"א שהוא שמע מפי זקנו הרה"ק רבי אליעזר מזיקוב זיע"א, כי אחר שנתודע לאביו הרה"ק רבי נפתלי צבי מרופשיץ זיע"א כי חברו הנאמן הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א חלה מאד, הוא נסע אליו לבקרו.

בחצות לילה הגיע לזידיטשוב, אך הגם שהיה עיף מהדרך ומקור מהקור והשלג לא נח באכסניא, רק הניח בה את החבילות והחפצים והלך הישר לבית רבי צבי הירש, לקבל פני קדשו, לבקרו ולשמע משלמו.

בבוא לבית מצא כי דלת הפרוודור פתוחה, האור דולק, והמשמש היושב בפרוודור נדם על השלחו, רבי נפתלי לא רצה לעוררו משנתו, והוא נשא עיניו וראה כי גם דלת חדר הרבי מזידיטשוב פתוחה לרוחה.

נגש רבי נפתלי אל החדר, וראה כי הרבי מזידיטשוב אינו בחדרו כעת, חשב

שימתין מעט בפרוודור, בודאי יצא הרבי לרגעים ספורים ומיד ישוב לחדרו, ביני לביני הקיץ המשמש, ונבהל לראות את הרב מרופשיץ יושב לידו בפרוודור.

שאל הרבי מרופשיץ את המשמש היכן הרבי, ויאמר לו "בחדרו על משכבו, והוא צריך רפואה גדולה", ענה רבי נפתלי, לפני מספר דקות נגשתי לחדר הרבי שהיה פתוח והוא אינו בחדרו, מאז אני יושב וממתין שיחזור".

בשמע זאת המשמש, רץ החוצה ויחפשהו בכל החצר ולא מצא אותו, חזר לפרוודור והכה בידיו על ראשו ובכה בקול מר וצורח, ואמר לרבי נפתלי, "הרבי חולה זה מספר שבועות, ועל פי פקודת הרופא הגדול שהובא אליו, אסור לו לצאת ומתפללים כאן בחדרו בקר וערב, כל שכן שאסור לו לטבל בנהר תחת הקרח כדרך, ואני שכיר לילה מיוחד על זה, לשמור את הרבי כל הלילות.

זה הלילה הראשונה שהנני כאן, וכנראה שהרבי הפיל עלי תרדמה, ויצא בחצות לטבל בנהר הקפוא, שם הוא לומד עד אור הבקר כדרך בודש. כעת חוששני ללכת שם לנהר, ירא אני לנפשי שלא אבלבל אותו צדיק מעבודתו הקדושה, אך אני אחראי לשמרו בלילה, ועתה מה אמר ומה אשיב לה' ולאנשים, אנה אני בא.

לקול בכי המשמש הקיצו בני החצר וגם רבים מהשכנים, בשמעם זאת

שלהם בתורה היתה ממש עד כלות הנפש.

השעור הראשון התחיל בהשכמה בחמש לפנות בקר ונמשך עד השעה עשר לפני הצהריים, אז עמדנו להתפלל ואחרי התפלה סעדנו את הלב בפת שחרית, פעם אחת בא אבי רבי צבי הירש מסוסנוביץ' לבקר אותי, ובהנכחו לראות את סדר היום, הלך להתאונן באזני הרב מדוע מניח הוא לצעירים להתנגע שעות מרבות כל כך בלא לטעם משהו.

השיבו רבי אפרים צבי, "ראה נא באיזה חשק מפלא הם לומדים, באיזה תאבון, מבטיחני לך שהלומד כך איננו רעב ולא יגרם שום נזק לבריאותו", בעת השעור נהג ראש הישיבה לשתף את צעירי הצאן בחבלי היצירה של חדושי המקוריים, כשהיה מתעמק ומתנגע להבין רש"א תמוה וכיוצא בזה, ראיתי במו עיני שגשפכו ממנו פלגי זעה.

בסוגיא ד'בעלי חיים נדחין במסכת יומא, נתקל בקטע מקשה בפרוש רש"י שעמו פלפל עמנו ימים אחדים בגסיון לישוב את הדברים, אך הוא לא מצא קורת רוח בשום הסבר ותרוע, לבסוף באישון לילה בשעה אחת אחר חצות, קרא ראש הישיבה אלינו, "רק תקנה אחת נותרה עבורנו, אולי יתעשת האלקים לנו להאיר עינינו, גלך ונטבל במקנה". אחר שעשינו כדבריו, זרחו לעמתנו דברי רש"י כשמש בצהריים, וברכנו ברוך יוצר המאורות. (זכרון שלמה)

אעברה בארצה לא נטה בטה ובכרם לא נטתה מי באר בדרך המלך בלך עד אשר נעבר גבלך (כא ב)

יהודי רוסייה שהיו מקשרים קשר הדוק להרה"ק **רבי מרדכי שירא מהוסיאטין** זיע"א, השתוקקו לראות את פניו להיות במחצתו ולהתברך מפיו הקדוש, בתחלה היה זה מעשה פשוט, הוסיאטין היתה עירה לא קטנה והנהר זברוץ חצה את מרפזה, כדי לעבר מגדה אחת לשניה הוקמו גשרים נוחים, ואלה היו פתוחים כל עוד היתה העירה תחת שלטון אחד.

לימים בשל מלחמות בין רוסייה לאוסטריה חלקה העירה לשתיים, מחצית במדינה זו ומחצית במדינה זו והנהר

הרבי מזידיטשוב, "באמת חשבת להוסיף לשהות פה פי לא גמרנו עוד את שעורנו, אך מעולם לא עברנו על דעת חברינו וכל שכן על דעת חברנו הגדול, אורח נכבד וחשוב". בזריזות יצא הרבי מהנהר, לבש את בגדיו, והלך עם אורחו לביתו. (נבי לצידיק - הקדמה)

ונפטינו קצה בלחם הקלקל (כא ה) **וברש"י**, כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא.

ברב חביבותו והשתוקקותו המיוחדת לעשות צדקה ככל שנתן עוד ועוד, הסביר הרה"ק **רבי יואל מסאטמאר** זצ"ל את הטענה של בני ישראל במדבר, כי שלמות האדם הוא אך ורק על ידי מצות צדקה שהוא מפזר מהונו לאחרים.

במדבר לא היה לבני ישראל אפשרות לקיים מצות צדקה כי לכל אחד ירד מן, והם לא הוציאו מנכסיהם כלום, זה שאמרו שהפון גורם להם רעה, כי כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא, דהינו שהוא מכניס כסף ומרבה נכסים ואינו מוציא מזה כלום לאחרים ואינו נותן צדקה, זה היה הקשי הגדול של בני ישראל במן. (מוסיני של ישראל)

באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחסק במשענתם ומדבר מתנה (כא יח)

מתח הלמודים בישיבת אמסטוב היה גבוה מאד, ספר לימים החסיד הנודע **רבי שלמה קאליש** זצ"ל חתן **החלקת יואב** זצ"ל ומתלמידי הרה"ק **האבני נזר** זיע"א, בחור שלא היה בקי בעל פה לפחות באחד משלשת הספרים הנפוצים של הגרא"ל הכהן מסטריי זצ"ל, 'קצות החשן', 'אבני מלואים', ו'שב שמעתתא', לא נחשב כלל לבר בי רב, או כלשונו של רבי שלמה, לא היה נחשב כלל "בית מדרש בוחר".

ראש הישיבה **רבי אפרים צבי איינהורן** זצ"ל הרצה את שעורו לתלמידים בגפ"ת עם מפרשים פעמים בכל יום, וכל שעור נמשך כחמש שש שעות בנשימה אחת, היגיעה

הצטערו כלם, נפל עליהם אימתה ופחד יילך על יד הנהר ולראות מה מתרחש שמה, וטכסו עצות כדת מה לעשות עתה להציל נפש אותו צדיק מהסכנה.

נשאו כלם עיניהם אל האורח הגדול, נגשו ואמרו לו, "הסכנה גדולה מאד לפי צו הרופא, כלנו מפקדים ללכת לנהר, וגם לא ישמע לנו בקראנו אליו, משמים נסבב שאורחינו הגדול בא לבקר את הרבי, מפני פקוח נפש של אותו צדיק מבקשים אנו שילך בראשו אל הנהר, כלנו נעמד מרחוק ורק הרב יגש לבדו, ובודאי מפני האהבה הגדולה ולכבוד האורח הגדול, ישמע אליו הרבי ויבוא לביתו".

הבין רבי נפתלי שזכונים דבריהם, נענה לבקשתם ואמר, מהרו ובואו עמי ונלכה לעבר הנהר, מהרו כלם לנהר שיהיה אותה עת קפוא מאד, עד כי ביום נסעו עליו עגלות עם סוסים טעונות משא.

בנואם, ראו את הרבי מזידיטשוב עומד בקצה השני בתוך הנהר, רק ראשו המכסה פני קדשו וגר בפנס נראה על פני הנהר, והוא עומד ולומד בקול רעש גדול, בנגינותיו ותנועותיו הקדושות הנוראות. כלם נעמדו מרחוק, רק רבי נפתלי נגש והבחין כי הוא לומד תקוני זרה, תוף התלהבות נוראה.

הרבי מרופשיץ התקרב לאט ובשקט עד שהרגיש בו רבי צבי הירש, הוציא את ידו מהנהר ונתן לו שלום בשמחה גלויה באמרו, "מה לידי שחרד וקפז ובא אלי עד כאן עתה". אמר לו, "על עתה באתי, לבקש את כבודו שיצא מהנהר הקר וילך עמי לביתו, כי שמעתי בביתו את צו הרופא שאמר לכבודו שלא יצא החוצה, וכל שכן שלא יעמד במים הקרים כי זה מסכן עבורו".

אמר לו הרבי מזידיטשוב, "ידידי הנלבב, הנני מצטער על טרחתו הרבה עד שהגיע ובא לכאן משום זה, וגם למה יאמר נא כדברים האלה, הלא אין כאן שום מחוש של סכנה, אדרבא, יושיט נא ידו לתוף הנהר במקום שהנני עומד, ויראה שהמים חמים.

תמה רבי נפתלי, הושיט ידו אל הנהר הקפוא, והנה המים הסמוכים לרבי חמים, עודו תמה על הדבר אמר לו

השתמש במלים 'בדרך המלך', הפונה כפשוטה פכתוב, 'לא נטה בשדה ובכרם לא נשתה מי באר בדרך המלך גלר עד אשר נעבר גבלר'.

שמע החסיד ר' שלמה ולבו חלל בקרבו, כיצד יעבר את המשמרות ויעמד בכל הבדיקות, מה יראה להם לזהותו ולהגנתו, חבריו ששמעו את חששותיו יעצו לו להנעץ בכתן הרבי הרה"ק רבי יצחק מאיר מקופיטשניץ זיע"א, שהיה נינו של הרה"ק רבי אברהם יהושע הנטיל מאפטא זיע"א ושהה אותה עת בהוסיאטין לצד חותנו. רבי יצחק מאיר האזין למצוקתו ופסק, "עצתי לא לסטות כי הוא זה מדברי הרבי".

שכר החסיד סבל אוסטרני בעל דרכון כשר, והורה לו לצאת עמו ולשאת את מזודותיו עד מעבר לגבול. הסבל נטל את המזודות הארוזות והקשורות על כתפיו וצעד לעבר הגבול כשר שלמה אחריו, המשמר האוסטרני עצר את הסבל ובקש לראות את גירותיו, אף הוא התקשה לשלוח מכיסו את הגירות בשל המזודות המטלות על כתפיו.

שומר הגבול עמד חסר סבלנות וזרז בגדוף פה את הסבל למהר במלאכתו, משהצגו הגירות בפניו, עין בהם ואשר לסבל להמשיך, את היהודי המתהלך אחר הסבל שהיה נראה כאדון עשיר הלבוש יפה ומטפח, לא עצר השומר ולא שאל מאומה, די לו שהסבל כשר, הוא סמן לו להמשיך בדרכו.

בהגיעו לגבול הרוסי, פקד השומר על הסבל להוריד את המזודות על הספסל שמחוץ לביתן השמירה ולפתח אותו, משלא נמצא בהן דבר רע, בקש השומר את הגירות מהסבל ואחר הורה לו לעבר את הגבול, עם החסיד בעקבותיו.

ברויסה שכר ר' שלמה עגלה והעמיס עליה את מזודותיו, שלם לסבל את שכרו, ונסע אל העירה הקרובה, שם התאספו המתפללים סביבו ושמעו על הגס שארע עמו, תמהונו גבר כאשר אנשי המקום ספרו שרק בשבוע שעבר התקבלה פקדה להחמיר עם עוברי הגבול, לבדקם ולתהות על קנקנם, וכי לאחרונה מרבים לשמע יריות מאזור הגבול. למחרת המשיך לעירתו, והגיע לביתו בשלום ובמהירות. (אמרו צדיק)

ואינו מניח ליהודים לבוא ולהסתופף בצלם של בני אבא הקדוש. (סיה יצחק עמ' ס"ה)

אך לא כלם כך, יש נועזים המחליטים להגיע להוסיאטין בכל דרך ובכל מחיר, לצרף כך שזכרים במזון רב מברית גבולות, המפיר היטב את הגבולות ואת שבילי הסתר בין היערות החוצים אותם.

בדרך יש לחצות נהרות ולהסתתר מפני משמרות נידות וקבועות, לעקף עמדות שמירה ותחנות גבול, להסתתר באור ולפעל בחשף ובשגל, והנכרי המפיר את הדרכים ואת שבילי ההסתננות גובה תמורת מלאכתו סכום עתק, ולא פעם שודד את רכוש היהודי בסתר ומותירו במקרה הטוב חבול ובדד.

היו נועזים שהסתכנו ועשו זאת, ובלבד להגיע ולשהות במחצת הרבי ולו לפרק זמן קצר, אחד היהודים הללו היה ר' שלמה, שהצליח להגיע לחצר הרבי ימים ספורים לפני חג השבועות, במטרה לשהות במחצתו בעת קבלת התורה.

תלאות רבות עבר עד שהגיע להוסיאטין, שם קבלוהו היהודים המקומיים בזרועות פתוחות והוא ספר על המתרחש במדינתו ובעירה שבה הוא מתגורר, מסר דרישות שלום מהחסידיים שנותרו בה, וספר על הדרך הקשה.

חג השבועות עבר עליו בהתרומוות נפש, אך ככל אשר קרבה השעה לשוב, התמלא חרדה לנכח המחשבה על הדרך שעליו לעשות כדי לשוב לביתו, וחשב לבקש מהרבי ברכה שיגיע לביתו בשלום.

מיד בכניסתו לפרדה אמר לו הרבי, "אני מקווה כי תשוב לבייתך בדרך המלך", ונפרד ממנו לשלום, תחלה חשב כי הרבי התפנו שיפנה לשלטונות ויבקש אשר יציאה ואחר יפנה לשגרירות הרוסית ויבקש מהם אשר כניסה, כך יחזר בדרך המלך, אף בחוץ אמרו לו מביני דבר כי אין סכוי לקבל את האשורים הללו, בידו אין מסמך שיעיד על זהותו, והוא עלול להאסר מיד באשמת כניסה בלתי חקית לאוסטרניה.

החסידיים הסבירו כי ללא ספק הרבי התפנו שיעבר את הגבולות פחק ללא מסמכים, לא בגנבת הגבולות ולא בדרךכי ערמה נפתלים, אם הרבי

מהנה סימן גבול ביניהן, גם אחר החלקה היה הגבול פתוח ותושבים מכאן ומכאן יכלו להתאחד כל אימת שרצו, המסחר וחי החברה היו משתפים.

אולם משהתקדו השמים והידיות שבין שתי המדינות שכה, נסגר הגבול והמעבר לא התר ללא רשיונות שנתנו במשורה, אך גם המאשרים שהחזיקו בידם רשיון מעבר, נתקלו בתופעות לא קלות. תחלה היה עליהם לעבר את הגבול הרוסי, לאחר מכן יש לחצות את שטח ההפקר שבין המדינות ולעבר על הגשר, ולבסוף לעבר את הגבול האוסטרני ולהכנס למדינה זו.

בכל גבול נצבו משמרות קשוחים שאינם נושאים פנים להלך העובר, כל משמר מקפיד הקפדת יתר בבדיקת הדרכון, בבדיקת אשר המעבר, ובבדיקת אשר הכניסה למדינה השכנה.

הברורים המתלויים לבדיקות אלו מיגיעים ומתישים, משמרות אלה נוקטים בשיטה שכל מסמך המגש להם הוא בחזקת מזוף כל עוד לא הוכח אחרת, וההוכחה לאמתות המסמך חלה על בעל התעודה.

בכך לא תמה דרך התלאות, עדיו יש לבדק את המטלטליו שנושא ההלך, שמא הוא מברית סחורה האסורה בהעברה, אף בדיקה זו אינה עדינה, מלנה בשאלות מביכות וכיחס מבזה, ועל הכל נוספה צרה נוספת, על האדם להמתין זמן רב עד שפקידי הגבול מואילים בטובם לתת דעתם על העובר.

הוסף לכך את העבדה ששלטון הצאר אינו ממהר להעניק רשיונות יציאה ותעודות מעבר ליהודים המבקשים לצאת ולראות את פני רבם, רב הבקשות מחזרות עם החותמת הרשמית "לא אשר".

מה עושה חסיד המתמלא ערגה לראות פני רבו, על מצוקה זו אמר הרה"ק רבי מנחם נחום משטפניט זיע"א, הצבור סבור שענינו של גבול הוא שחיל אחד עומד מצד אחד וחיל שני עומד מצד שני והם אינם מניחים לעבר ממקום למקום, לא כך, זו טעות, ענינו של גבול הוא שהס"מ מניח עצמו על הגבול ראשו בצד אחד ורגלו בצד שני,

פרשת חוקת

אין לך רשות להרהר

הקומה העליונה של בית האכסניה בעיר לובלין כללה בתוכה חדרי אירוח פרטיים ופרוזדור מרווח. על שכירות חדר היה בעל האכסניה לוקח סכום הגון, אולם היה לו גם פתרון עבור אלו שלא הייתה ידם משגת כדי שכירות חדר עבור עצמם. בפינת הפרוזדור היו פזורים קש וגבבא שהיו משמשים כמיטות בשעת הדחק. על הרשות למצוא מנוחה באותה פינה היה בעל האכסניה גובה סכום זעום ושווה לכל נפש.

את פרנסתו מצא בעל האכסניה מכל אותם חסידים ואנשי מעשה שהיו נוהרים מכל קצוות ארץ אל בית מדרשו הגדול של הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א. לאלו מתוכם שהיו בעלי יכולת והפרוטה מצויה בכיסם, היה בעל האכסניה מציע לשכור לעצמם חדר משלהם, ואילו האחרים היו נאלצים להסתפק בשינה על הקש והגבבא שבפינת הפרוזדור.

המעשה הבא היה בזמן ששני גדולי עולם הגיעו להסתופף בצילו של החוזה מלובלין וקבעו את מקום מגוריהם בבית האכסניה. היו אלו הרה"ק רבי מאיר מאפטא זיע"א, בעל 'אור לשמים', ועמו הסבא קדישא הרה"ק רבי ישכר בער מראדושיץ זיע"א. אלא שבעוד שהרה"ק מאפטא כבר היה מנהיג לקהל חסידים, היה הרה"ק מראדושיץ צעיר לימים ונחבא אל הכלים.

עני ואביון היה הרה"ק מראדושיץ, עד כי פעם אחת כשהגיע למאפיה ורכש לעצמו או לבני ביתו כיכר לחם, לא היה בידו מאומה לשלם והושיט את כובעו לשם משכון. נשאל הרה"ק מראדושיץ מאדם שלא ידע את מצבו הכלכלי הגרוע: מפני מה נתתם את הכובע שלכם למשכון? חייך הרה"ק מראדושיץ ואמר: אסביר לך פשר דבר, נאלצתי לרכוש כיכר לחם, וחשבתי לעצמי: אם יבוא אדם ויתן לי את הכסף עבור כיכר הלחם, הרי שבוודאי הוא יקנה לעצמו עולם הבא, שהרי יתקיים בו מה שאמרנו חז"ל (סנהדרין לו.) 'כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא'. אלא שבתוך כך חשבתי לעצמי: אם כך הוא, מפני מה שלא אקנה את העולם הבא לעצמי? מיד נתתי את הכובע כמשכון, קיימתי עולם מלא, וזכיתי לעולם הבא.

בבואם אל האכסניה, קיבל הרה"ק מאפטא חדר משלו באכסניה וכל צרכיו סופקו לו על הצד היותר טוב, ואילו הרה"ק מראדושיץ נאלץ לישן בפרוזדור, על הקש והגבבא, שכן כסף לשכירות חדר לא היה בידו.

קשר מיוחד היה בין הרה"ק מראדושיץ לבין רבו החוזה מלובלין. על אודות כך מסופר כי לאחר פטירת הרה"ק מראדושיץ נסעו כמה אנשים מחסידיו המובהקים אל הרה"ק המפורסם רבי נתן דוד משידלובצה זיע"א כדי להיות אצלו בשבת קודש. בהיותם בשידלובצה, במהלך השבת, הרהרו החסידים בליבם: מדוע נסענו לשידלובצה, הלא מוטב היה לנו אם היינו מקדימים ונוסעים אל הרה"ק רבי יעקב מאפטא זיע"א, אשר הוא עוד זכה וראה את פני הקודש של החוזה מלובלין.

תיכף כאשר הרהרו זאת החסידים בליבם הרגיש זאת הרה"ק משידלובצה ברוח קדשו ואמר להם: הגם שלא הכרנו את מרן החוזה מלובלין, אבל זכינו להכיר את רבינו הסבא קדישא מראדושיץ, שהוא היה מעין רבו ומי שהכירו כאילו הכיר את רבינו הקדוש מלובלין.

ואכן, הרה"ק מראדושיץ היה מגיע פעמים רבות ללובלין ושוהה שם זמנים ארוכים כשהוא שואב תורה וחסידות מבאר המים החיים הנובע בקדושה ובטהרה.

באחד מהימים, בשעת בוקר מוקדמת, הזדמן שהרה"ק מאפטא והרה"ק מראדושיץ ירדו יחד במדרגות מהקומה העליונה אל קומת הכניסה, והרה"ק מאפטא נשען על הרה"ק מראדושיץ שהיה צעיר ממנו, ונעזר בו כדי לרדת במדרגות הרבות. תוך כדי הירידה שמע הרה"ק מאפטא את הרה"ק מראדושיץ כשהוא גאנת. התעניין הרה"ק מאפטא בשלומו של הרה"ק מראדושיץ וישאלהו: על מה ולמה אתם גאנחים, וכי חסר לכם משהו או שמא מיחוש כלשהו יש לכם? הלא תאמרו לי את אשר יש על לבכם, כי שמא יש בידי לעזור ולסייע לכם.

נענה הרה"ק מראדושיץ ואמר להרה"ק מאפטא: רבי מאיר'ל, האם אתם מתפלאים על אנחותי?! וכי מדוע שלא אנח?! הלא עיני הרואות כי בכל פעם שיש לרבי איזה "נתח טוב", למי מכבדים אותו? בוודאי לרבי מאיר'ל! אם מגיע ובה איזה "תפילת שחרית מיוחס" ביומא דהילולא או ביומא דפגרא -

אומרים: ר' מאיר'ל, גשו נא לפני התיבה; אם יש להרבי איזה "זמר מעולה" לשורר בעת עריכת השולחן הטהור בשבתות או בימים טובים - אומרים: ר' מאיר'ל, כבדו את ה' מגרונכם והיטיבו לשיר שיר נעים בגילת וברגן, וכן על זה הדרך כהנה וכהנה.

לעומת זאת, כאשר מזדמן חתונה ליתום ויתומה או לעניים ואביונים, או אז נזכרים בקיומי ואומרים: קום בערל ולך לחתונה זו, ושם השחר את פניך ואמור 'בדחנות' כדי לשמח חתן וכלה...

שמע זאת הרה"ק מאפטא ויען ויאמר לו: בערל, האם אפשר שאתה רוצה לנהוג ברבנות? אם כן הוא, תן לי את ידך! הרה"ק מראדושיץ שהבין כי הוא עת רצון עתה ובדעת הרה"ק מאפטא להסמיכו להנהגה ולהעניק לו כוחות עליונים להנהיג קהל עדת ישרון, מיהר והושיט לו את שתי ידיו, והרה"ק מאפטא אחז בו ויברכו בתפילה חרישית.

עודם מדברים זה עם זה הרה"ק מראדושיץ כי אין זה טוב עבורו שיגיעו דברים אלה אל אזני הרבי מלובלין, ויפציר בהרה"ק מאפטא כי בשום אופן לא יגלה את המשא ומתן שהיה ביניהם באזני הרבי. אלא שלבקשה זו לא נאות הרה"ק מאפטא, והוא פנה והציע דברים כהווייתם בפני הרבי שהקשיב ולא הגיב על כך מאומה.

מני אותה השעה שבה נודעו הדברים לרבם החוזה מלובלין, כאילו 'גבה טורא' בינו לבין הרה"ק מראדושיץ. לא היה זה הר גבוה שהתנשא ביניהם, אולם הלבבות כבר לא היו קרובים כל כך. ככל שניסה הרה"ק מראדושיץ להתנצל בפני הרבי מלובלין ולחזור בו מהדברים שאמר, לא הסכים לכך הרבי מלובלין.

ביום מהימים עמד החוזה מלובלין לנסוע לעיר טומושוב. שלח הרבי להזמין אליו את הרה"ק מראדושיץ וישאלהו: האם יחפוץ להצטרף אליו במסעו לטומושוב. כמובן שהרה"ק מראדושיץ הנהן בראשו לחיוב, בתקווה שנסיעה זו תקרב אותו מחדש אל רבו הגדול. התבונן בו הרב מלובלין וישאלהו: בערל, האם תוכל לקבל על עצמך ולהתחייב כי לא תאכל מאומה בטרם אצווה אני אותך במפורש לאכול?! שוב הנהן הרה"ק מראדושיץ

אנשים חשובים אשר הבית דין של מעלה מעיד עליהם שאנשים קדושי עליון המה.

לא חלף זמן רב והרה"ק מראדושיץ הגיע ללובלין יחד עם רעיו הנאמנים, הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א והרה"ק רבי אברהם יוזפא מקאנסקאווא זיע"א. תיכף הזמינם החוזה מלובלין להסב עמו אל הסעודה, ובמשך הסעודה היו ממתיקים סוד שיח בדברי תורה וחסידות, עד שתחת אחד השיחים נענה החוזה ואמר במתק לשונו: כתיב (בראשית יח ב) 'הנהגה שלשה אנשים נצבים עליו ולדעתי הכוונה היא עליכם.

על הפסוק (במדבר יט א-ב): 'וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר. זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֵיהֶם פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֵל, פִּירֵשׁ רִשׁוֹ: לִפִּי שֶׁהִשְׁטֵן וְאוֹמוֹת הָעוֹלָם מוֹנִין אֶת יִשְׂרָאֵל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לִפְיֶיךָ כֵּתָב בַּה' חֻקָּה, גְּזִירָה הִיא מִלְּפָנַי וְאֵין לך רשות להרהר אחריה.

והיה הרה"ק רבי קלונימוס קלמיש מפיאסצנא הי"ד זיע"א מפרש בספרו 'אש קודש': "ואפשר לפרש שאין הם שני דברים, הטהרה לעצמה והאיסור להרהר אחרי לעצמה, רק גם האיסור להרהר - מענין הטהרה היא! דרבי עקיבא אומר בסוף מסכת יומא 'מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל', והמקוה מטהר רק כשנכנסים בה בכל הגוף, ואם אבר אחד נמצא מחוצה לה, אינה מטהרת. ולכן צריכים לבטל את עצמנו וליכנס בכל עצמנו לרשותו של הקב"ה, ומי שחושב עצמו ליש' ובדעת עצמו הרי הוא מחוצה לו ח"ו, וצריכים לבטל את עצמנו, לידע שאנו אפס ודעתנו אפס, רק הוא יתברך וקדושתו ורצונו הם הכל, ומה שהוא ית' מצוה בתורה ומנהיג את העולם טוב הוא ואין לנו רשות להרהר אחריהם".

זה יסוד תורת החסידות, להאמין בה' ובמשה עבדו, לידע שזאת חוקת התורה ויסוד הטהרה, שאין לנו רשות להרהר אחר מעשיו ואחר מעשי הצדיקים, גם בדברים כאלה שגוראים כחסרי טעם, עד שאפילו אומות העולם מונין את ישראל עליהם, וכל ההולך בתוכם ובאמונת איתן ישכון בטח ושאנן.

שימתין ולא ימשיך לנסוע עד שהרה"ק מראדושיץ יחזור מהעיר עם הלחם. כל עוד נפשו בקרבו הגיע הרה"ק מראדושיץ אל המאפייה העירונית הכשרה ורכש שם ככר לחם גדול. בידו החזיק הרה"ק מראדושיץ את הלחם וברגליו רץ חזרה אל הרבי שהמתין לו בעגלה.

עלה הרה"ק מראדושיץ על העגלה והתיישב לצד הרבי. חלפה כמחצית השעה, והרבי מלובלין פנה אל תלמידו הרה"ק מראדושיץ ושאל אותו: בערל, האם אכלת את הלחם אשר ציוותי אותך לקנות? נענה הרה"ק מראדושיץ בשלילה ואמר: לא, הלחם עדיין שלם! התפלא הרבי מלובלין מאוד ושאל אותו: בערל, הרי אני הוא שהוריתי לך לקנות את הלחם הזה ואף נתתי לך את מטבעות הכסף כדי לקנותו, אם כן, מדוע לא אכלת מהלחם?

שוב נענה הרה"ק מראדושיץ ואמר: אכן הרבי הורה לי לקנות את הלחם, אך הרבי עדיין לא אמר לי לאכול את הלחם, ואני על משמרת אעמודה, לצייט לדברי הרבי שלא אוכל כל עוד אין מצווים אותי לאכול. אמר לו הרבי מלובלין: בערל, לך מהר וטול את ידיך לאכילה! הרה"ק מראדושיץ לא המתין רגע ורץ ליטול את ידיו במעיין סמוך שהיה ליד מקום המצאם.

חזר הרה"ק מראדושיץ אל העגלה ולא בירך ואכל מהלחם. הוא שם לב היטב שהרבי לא אמר לו לאכול מהלחם כי אם ליטול את ידיו. יושב היה הרה"ק מראדושיץ בעגלה כשהוא מרגיש רעב נורא ואיום, כאילו אחזו בולמוס, אך בלחם הוא אינו נוגע, שכן הרבי עוד לא אמר לו לאכול.

לפתע נזעק הרבי: בערל, תברך על הלחם ותאכל מיד! חטוף ואכול תיכף ומיד! היה הרה"ק מראדושיץ מספר את סיפורו ואומר: הרבי כיוון כחוט השערה לרגע האחרון בו הייתי בחיים! אילו הייתי ממתין עוד רגע, כי אז "לא היה יותר בערל בעולם!" אולם כל זה היה שווה לי כי מאותו רגע ואילך הוסרה הקפידה שהייתה לרבי עלי וחזרתי להיות מקורב כבימים ראשונים.

לימים, אמר החוזה מלובלין לנאמן ביתו החסיד הנודע לתהילה רבי מרדכי ראקובער כי הוא מבקשו להכין סעודה גדולה של בשר ודגים וכל מטעמים. לתהייתו של רבי מרדכי, הסביר החוזה מלובלין כי מהשמים נתגלה אליו שעתידים עתה לבוא אליו שלשה

בראשו ואמר כי אכן כך, וכי הוא לא יכניס לפיו כל דבר מאכל בטרם יורה לו על כך הרבי במפורש.

הזמינו הרבי מלובלין להצטרף למסע שהיה אמור לארוך מספר ימים. במהלך הדרך הארוכה עצר הרבי מפעם לפעם באכסניות שונות, לתפילה וללימוד וכן למנוחה ואכילה. בסיום כל סעודה וסעודה שהיה הרבי אוכל היה הרבי שואל את הרה"ק מראדושיץ: בערל, האם אכלת משהו? והרה"ק מראדושיץ עונה לו: רבי! לא אכלתי מאומה. והרבי לא מגיב על כך מאומה.

חלפו שני ימים ושני לילות שבהם הרה"ק מראדושיץ לא אכל ולא כלום. נאמן לצו רבו הוא צם כל עוד רבו לא יורה לו לאכול. ביום השלישי, הגיע הרבי לבית של אחד מחסידיו, שם נערכה סעודה גדולה וארוכה עד מאוד. במשך הסעודה עמד הרה"ק מראדושיץ ושירת את רבו במסירות ובנאמנות, מגיש לפניו את הקערות עם האוכל ומחלק לחסידים 'שיריים' מקערתו של הרבי.

במהלך סעודה זו אחז הרעב את הרה"ק מראדושיץ בכל תוקפו, עד שהיה נדמה לו כי הוא בא לכלות הנפש ממש. הרה"ק מראדושיץ היה משוכנע כי רבו שכח ממנו לחלוטין, ובשל כך הוא לא מורה לו לאכול. אך עם זאת, היה הרה"ק מראדושיץ איתן בהחלטתו לצייט לדברי הרבי ולא לאכול כל עוד הרבי לא יורה לו זאת במפורש.

עם תום הסעודה שנמשה במשך שעות רבות, עלה הרבי מלובלין על העגלה והמשיך בדרכו אל מחוץ לעיר. ויהי על אם הדרך, לפתע כאילו ננער הרבי מלובלין ממחשבותיו ויפן אל הרה"ק מראדושיץ בשאלה: בערל, האם אכלת היום? נענה הרה"ק מראדושיץ ואמר: לא אכלתי מאומה. עשה הרבי את עצמו כמתפלא ומשתומם וישאל: וכי מדוע באמת לא אכלת עד עתה? השיב הרה"ק מראדושיץ בתמימות: הלא הרבי ציווה עלי שלא לאכול עד שאקבל הוראה מפורשת! וכל עוד אין הרבי מצווה אותי - נאמן אני בהחלטתי שלא לאכול כלום! שוב עשה הרבי מלובלין את עצמו כמי שמופתע מאד מהדברים ששמע עתה, הוציא מכיסו שלשה מטבעות כסף, נתנם לי ואמר: לך מהר וקנה לך לחם!

העגלה עצרה מדרכה. הרה"ק מראדושיץ ירד ממנה והחל לרוץ אל עבר העיר שזה עתה יצאו ממנה, כשהרבי מורה לעגלון

מילין יקדין וחדושים נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותהוהו של
רבי דוד די אביהצירא שליט"א

מילה תא

חוקת תא

חוקת האורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

גדול המצווה ועושה - שעושה המצווה מחמת הציווי האלוקי ולא רק כפי שמבין בשכלו

תמוה כיצד אדם בעוה"ז שהוא יצור כ"כ קטן ואפסי יוכל במעשיו לפעול בעולמות עליונים, מה שאין בכוחם של מלאכים ושרפי מעלה לפעול ולשדד מערכות במעשיהם.

ישוב מעמיק הובא לתמיה זו בספר הקדוש **שם משמואל** (בא תרע"ו) בשם אביו האבני **נזר** זלה"ה שהסביר שכיון שהאדם הוא שליח מהשי"ת לקיים מצוותיו, ושליח הרי לעולם יש בו כח המשלח ושלוחו של אדם כמותו, לכן כל המצוות שאדם עושה בשליחות השי"ת נחשב שהקב"ה עצמו הוא העושה, ולכן אין לתמוה כיצד מעשי המצוות פועלים בעולמות עליונים. בזה יובנו דברי חז"ל (קידושין לא.) 'גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה', שכיון שאדם עושה מצווה מחמת ציווי השי"ת ממילא יש בו דין שליחות וכשעושה המצווה הרי זה כאילו עשה השי"ת בכבודו ובעצמו.

הרחיב על כך האדמו"ר **הישועות משה** מו"ז'ניץ זלה"ה וביאר שהנה בענין כוונת המצוות מצאנו חלוקות רבות, ישנם מצוות שטעמם ידוע לכל וכל אדם המקיימם יוכל לכוון אל פנימיותם, וישנם מצוות שטעמם עפ"י סוד הגלוי רק לבעלי תורת הנסתר כרשב"י וחבריו, יותר מכך בתוה"ק מצינו לדוגמא את מצוות פרה אדומה שטעמה נגלה רק למשה רבנו ע"ה, אך ישנם מצוות שנקראות 'חוק' שטעמם לא ידוע כלל ועיקר ואת סודם האמיתי יודע רק השי"ת בכבודו ובעצמו ועל האדם לקיימם בפשיטות רק משום שציוה השי"ת לעשותם.

ממילא כשאדם מקיים מצווה עפ"י מה שמבין בשכלו את כוונת המצווה פעמים שאינו מייחד את מעשהו כראוי בשורש הדבר, כיון שמה שמבין בשכלו הוא כאין וכאפס לעומת הטעם העיקרי של המצווה בשורשה העליון, אך כשאדם עושה מצווה בדחילו ורחימו ואומר 'אשר קדשנו במצוותיו וציונו' ומכוון שעושה המצווה לשם יחוד קב"ה ושכינתיה עפ"י הטעם הסודי הגלוי רק ליחידו של עולם, הרי הוא מתקן את הדבר בשורשו העליון עד למקום הגבוה ביותר, וזהו הפירוש 'גדול המצווה ועושה' היינו מי שעושה המצווה מחמת הציווי האלוקי ולא רק כפי שמבין בשכלו.

שעושה האדם בעולם הזה התחתון הוא משדד מערכות עליונות, ופועל בעולם העליון תיקונים נשגבים שבהם תלוי קיום העולם וכל המשכת השפע היורד לבניו חביביו של השי"ת. ולכאורה

זאת חקת התורה אשר צנה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליה פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על (יט, ב). ידוע מה שכתבו בספה"ק שבכל מעשה מצווה

מילתא דפליאה

כפרת עוונות החמורים בכח לימוד תורה

אדם כי ימות באהל וגו' (יט, יד).

לימוד התורה מסייע ביד האדם לבוא לתשובה ולמחילת עוונות, ואף על פי שיש כמה מיני עבירות שאין התשובה לבדה מכפרת עליהם, כמו שסדרו חז"ל ארבעה חילוקי כפרה, ויש מהם שאין התשובה מכפרת עד שעת מיתתו של אדם, שהעוון החמור שבכולם הוא עוון חילול ה' רח"ל, ועליו אמרו (יומא פו.) שאין כח בתשובה ויום כפור עם היסורים למרק כפרתו, אלא כולם תולים ומיתה ממרקת. מכל מקום כתב **בשערי תשובה לרבנו יונה** (שער ד אות טז) שרפואתו היא שיעסוק תמיד לקדש את השם יתברך, או **שיתמיד להגות בביגעת התורה**, וסמך לדבר ממה שנאמר (שמואל א' ג יד) 'אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה', בזבח ובמנחה אין מתכפר אבל מתכפר בדברי תורה (ראש השנה יח.). ואף על פי שעוון בני עלי היה בו חלול הקדשים מעין חילול ה', מכל מקום הועיל לימוד התורה לכפר עוונם.

עיקר עסק התורה כשהוא בבחי' מיתה

הכיצד, הרי אמרנו שרק בצירוף מיתה מתכפר לעוון חילול ה'. רק שהעוסק בתורה הרי זה כמו שעת מיתה, כי התורה נאמר בה (במדבר יט יד) 'אדם כי ימות באוהל', ודרשו (ברכות סג:) שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וכיון שהוא ממית עצמו עליה הרי היא מכפרת עליו כמו בשעת מיתה, שכן אין התורה נקנית באדם אם אינו מוסר עצמו מכל וכל בעבורה, ואינה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וכמו שרואים גם במתן תורה שעל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה פרהה נשמתם של ישראל, וגם זה היה בכלל מסירות נפשם לקבל את התורה, כי האדם הוא בעל גוף חומרי מגושם, ואילו התורה היא כולה שְׁכָל רוחני, ואין השכל הרוחני מתקיים בתוך הגוף הגשמי, כי אין שני הפכים מתגוררים יחד בכפיפה אחת, ורק אם האדם ממית את גופו ומסלק את חומריות גופו, בכך הוא מכין מקום משכן לשכל התורה, כאשר תהיה התורה עיקר בתוכו והגוף יהיה טפל.

וזהו מה שאמרו זקני הנגב לאלכסנדר מוקדון (תמיד לב.), כששאל אותם מה יעשה האדם ויחיה והשיבו לו שימית עצמו, ואם יחיה את עצמו הרי הוא גורם מיתה לעצמו, והביאור הוא כנ"ל שעיקר חיי האדם הם בתורה הקדושה, בבחינת 'עץ חיים היא למחזיקים בה' (משלי ג יח), וכמו שאומרים בתפילת ערבית 'כי הם חיינו ואורך ימינו', והדרך לזכות בחיי עולם היא על ידי שימית האדם את חומריות גופו, כי אם יחיה את גופו יגרום מיתה לחיים הרוחניים.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ד' דרכים איך יוכל אדם לקיים כל תרי"ג מצוות

תרי"ג מצוות, ומן הנמנע שימצא אדם אחד שישנו בקיום כולם, וזה לך האות כהן ולוי וישראל ונשים, יש מצוות עשה בכהנים שאין מציאות לישראל לעשותם, ויש מצוות לישראל שאינם בכהנים וכן בלויים וכן בנשים, ומה מציאות יש ליחיד לקיימם להשלים תיקון לרמ"ח איבריו ושס"ה גידיו אשר יכוונו להם, אלא ודאי שתתקיים התורה במחברת הכללות ויזכו זה מזה.

התשוקה למצוה משלימה שאר המצוות שאינן יכול לקיימם

עוד עצה יש, שישתוקק בלבו ובמחשבתו לקיים כל התרי"ג מצוות, ועל ידי כן תהיה מחשבתו רצויה במרום כאילו קיים כל המצוות במעשה, ועל דרך שאמרו (ברכות ו.) חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, ועוד תוספת מעלה יזכה לנפשו אם יוסיף על מחשבתו הטובה לעסוק בתורה בענין אותן המצוות שאינן זוכה לקיימן, כמו שכתב **בראשית חכמה** (הקדמה) שעל ידי עסק התורה נחשב לאדם כאילו קיים כל מצוות התורה בפועל, וזהו הרמז בדברי חז"ל (אבות פ"ו מ"א) כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, כי לימוד תורה לשמה היינו ללמוד על מנת לקיים, וכשלומד תורה ומשתוקק לקיים מצוותיה נחשב לו כאילו זכה לקיים 'דברים הרבה' בפועל.

קיום מצוה אחת בשלמות משלים תרי"ג מצוות התלויים בה

עצה נוספת הובאה הרה"ק הבני יששכר ע"ה בספרו דרך פקודיך (הקדמה), על ידי שמקיים מצוה אחת בשלמות בכל פרטיה ודקדוקיה, והרי כל מצוה כוללת בתוכה את כל תרי"ג מצוות, כמו שאומרים 'ותרי"ג מצוות התלויים בה', ועל ידי קיום מצוה אחת כראוי זוכה לתקן את כל תרי"ג מצוות, גם אותן שאינן זוכה לקיימן במעשה.

אכן נתברר לנו באר היטב, כי האדם נשלח לעולם הזה כדי להשלים ולתקן כל חלקי נשמתו, ועל ידי קיום תרי"ג מצוות זוכה לתקן כל תרי"ג כוחות הנפש. אמנם כמעט ולא אפשרי שיזכה אדם אחד לקיים כל תרי"ג מצוות, שכן ישנם מצוות הנוהגות בכהנים ויש בלויים או ישראלים, ויש מצוות שאינן נוהגות אלא בפני הבית, וכן יש מצוות שאינן נוהגות אלא למי שהזדמנו לו במקרה כשילווח הקן, ועוד מצוות רבות שאין כל אדם זוכה לקיימן, וכיצד אם כן יזכה כל אדם מישראל לתקן כל חלקי נשמתו.

סוד גלגול הנשמות להשלים כל תרי"ג מצוות

העצה לכך היא בסוד גלגול הנשמות, וכמו שאמרו רבותינו הקדושים **בתיקוני הזוהר** (תיקון ע' קלב.): זכאה איהו מאן דשריא ליה בכל אבר ואבר דיליה למעבד ליה אתר דלישרי ביה, ואמלכא ליה בכל אבר ואבר דלא אבר פנוי מיניה, דאם חסר חד דלא שריא עליה קודשא בריך הוא, בגין ההוא אבר אתחזר לעלמא בגלגולא עד דישתלים באברים דיליה, שחוזרת הנשמה ומתגלגלת בעולם הזה בכמה מיני אופנים פעם בכהן ופעם בלוי וכן על זה הדרך, וכן נשמות שהיו אחר חורבן בית מקדשנו, הרי שהם צריכים להתגלגל לימות המשיח כדי לקיים המצוות התלויות בבית המקדש כקרבנות וכיוצא בהן, כדי שיזדמנו לפנייה קיום כל תרי"ג מצוות, ובדרך זו זוכה הנשמה לתקן כל חלקיה על ידי קיום כל תרי"ג מצוות.

קיום כל המצוות בזכות האחדות

עוד כתבו בספרים שיש עצה שלא יצטרך האדם לשוב בגלגול לעולם הזה, והוא על ידי האחדות ואהבת רעים ומתוך כך נחשב כאילו הוא מתאחד עם חבריו, וכל המצוות שקיימו חבריו כאילו קיים הוא בעצמו, וזוכה להשלים כל חלקי נפשו בגלגול אחד. וכן כתב **האור החיים הקדוש** (שמות לט לב): כי ה' ציוה

זאת התורה אדם פי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים (יט יד). התורה הקדושה היא חיותו הפנימית של כל איש ישראל, כמו שכתב **בדגל מחנה אפרים** (בראשית ד"ה בראשית) פירוש הפסוק זאת התורה אדם שהתורה היא עצמיות האדם מישראל, כי חיות ישראל היא עצמיות הבורא ברוך הוא, כנאמר (בראשית ב ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים', והרי אין אדם נופח אלא מעצמותו ופנימיותו, וכבר אמרו חז"ל (זוהר קדושים עג.) כי הקב"ה והתורה וישראל חד הם, וזהו שהתורה יש בה רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, והם הנותנים חיות לאיבריו וגידיו של האדם. ועוד כתב (האזינו ד"ה כי לא) **זאת התורה אדם**, כמו שיש באדם רמ"ח אברים ושס"ה גידים, כן יש בתורה רמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה, וכל מצוה שייך לאבר פרטי מהאדם כדי לחיות האבר ההוא ממקור המצוה ההוא, נמצא מכל התורה בכלל נובע חיות לכל האדם. למדנו כי לכל יהודי יש שייכות מיוחדת לקדושת התורה, שכן תבנית גופו ואיבריו מכוונים כנגד התורה והמצוות, כי רמ"ח איברי האדם המה נגד רמ"ח מצוות עשה, ושס"ה מצוות לא תעשה כנגד שס"ה גידים, ותרי"ג מצוות הן המזון הרוחני של תרי"ג איברי האדם, ואם חלילה וחס יעבור אדם על אחת מכל המצוות האמורות בתורה, נפגם בכך אותו האבר בגוף האדם, וכשמקיים מצוה ה' מתקדשים האיברים שהם כנגד אותם המצוות.

כיצד יקיים תרי"ג מצוות וישלים נפשו

ובזה פירש **האלשיך הקדוש** את הפסוק (קהלת יב יג) 'את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם', 'את האלהים ירא' אלו מצוות לא תעשה, 'ואת מצוותיו שמור' אלו מצוות עשה, כי רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה מכוונים כנגד כלל איבריו וגידיו 'כי זה כל האדם'.

העצה - כשאין לאדם חשק ללימוד התורה הקדושה

מבריסק ששמע מאחד האדמורי"ם בעת שהותו בעיר קרעניץ על הפסוק (שמות טו כג) 'ויבואו מרתה ואין מים לשתות', ופירשו, לפעמים אין לאדם חשק ללימוד התורה, ואין מים לשתות' - אין מים אלא תורה (ב"ק יז), 'כי מרים הם - שמרגיש בה טעם מר ולא מתיקות ועריבות. 'ויורה ה' עץ' - הורה לו עצה, שלשון 'עץ נדרש מלשון 'עצה', 'וישלך אל המים' - העצה שהורה לו ה' היא, להשליך את עצמו למים, לעסוק במימי התורה אף שאין לו חשק, וכשמשליך עצמו לתלמוד תורה 'וימתקו המים' - מרגיש מתיקות ועריבות טוב התורה. ועל כך נאמר אחר זה 'שם שם לו חוק ומשפט ושם ניסהו', שללמוד ללא שיש לו חשק וטעם הוא ניסיון גדול, עד כמה מוכן להשליך את עצמו ורצונותיו ללימוד התורה הקדושה.

דברים כדרכנות כתב בזה **השפת אמת** (חקת תרל"ו ד"ה ברש"י): כי דברי תורה הם היפוך דברי עולם הזה שהטעם מביא למעשה, שע"י שחושק לטעם עולם הזה והבליו עושה אותם ואחר כך נמאסים עליו. ותורה להיפוך, ע"י המעשה אף שאינו מתאוה להם זוכה אחר כך להשיג הטעם ולהתאוות להם. אמנם אין טעם זה מושג רק למי שלא טעם טעם עולם הזה. וכפי מה שפורש אדם עצמו מתאוות כך זוכה להשיג טעם הקדושה. ולכן משה רבינו ע"ה שנקרא 'איש אלקים' (להלן לג א) נבדל מעולם הזה לכן לך אני מגלה טעמי פרה ולאחרים חוקה (במדב"ר יט ו). פירוש, מי שאינו זוכה להשיג הטעם צריך לעשותו בדרך חוקה, וע"י זה זוכה אחר כך להשיג הטעם. כתיב (ישעיה ה כ) 'שמים מר למתוק ומתוק למר', פירוש, ע"י ששמים דבר עולם הזה למתוק בעיניהם, ע"י זה 'מתוק למר' שאין יכולין להרגיש מתיקות התורה ומצות.

'ואותי עזבו ואת תורתי לא שמרו', הלואי אותי עזבו ותורת שמרו, מתוך שהיו מתעסקין בה המאור שבה היה מחזירן למוטב.

וכעין זה איתא בירושלמי (חגיגה פ"א ה"ז): רבי חונה ר' ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק, מצאנו שוויתר הקדוש ברוך הוא לישראל על עכו"ם ועל גילוי עריות ועל שפיכות דמים, על מאסם בתורה לא וויתר, מה טעמא 'ויאמר ה' על אשר עשו עכו"ם וגילוי עריות ושפיכות דמים' אין כתוב כאן, אלא 'ויאמר ה' על עזבם את תורת', אמר ר' חייא בר בא 'אותי עזבו' אוותרה שמא את תורת שמרו, שאילו אותי עזבו ותורת שמרו המאור שבה היה מקרבן אצלי.

וראה **באור החיים** על הפסוק (דברים יא כז) 'וזאת הברכה אשר תשמעו', וז"ל: 'את הברכה אשר' וגו' אומרו 'את', להעיר כי מלבד הברכה המושגת מדרך ה', עוד לו עמה יעוד הטוב, והוא 'אשר תשמעו', כי השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה הנפש, כאומרו (ישעיה נה ג) 'שמעו ותחי נפשכם', והמרגיש בטעם התורה תשיחנו נפשו כי עליו לשלם גמול טוב לנותן מתנה טובה מופלאה, ואין צריך לומר שאין לתבוע שכר עליה וכו'. ותלה הכתוב הברכה בשמיעה, ולא הזכיר לא מעשה, ולא שמירה, לפי שהשומע דברי אלקים חיים, התורה מטיבה נפשו ומישרתו כי יש בה סם חיים, כאומרם ז"ל 'המאור שבה היה מחזירן למוטב', לזה תלה הכל בשמיעה.

עצת ה' ללמוד אף שאין חשק

ועם זאת ישליך עצמו ללימוד התורה אף שאינו מרגיש בה טעם, שפעמים הוא ניסיון לאדם עד כמה מוסר עצמו ללימוד התורה, וכן דרשו צדיקים (מובא מהגר"ז

זאת חקת התורה אשר צנה ה' לאמר (יט יב).

לעיתים אין לאדם חשק ללימוד התורה הקדושה, ושואל את עצמו, מדוע, הלא אין מתיקות כמתיקות ונעימות דברי התורה וכנודע לכל דברי האור החיים הקדוש (פר' כי תבוא בפסוק 'ושמחת בכל הטוב') באש קודש 'שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם'. [יש לך אדם שלוקח מקח, יש בו זהב אין בו כסף, יש בו כסף אין בו זהב, אבל המקח שנתתי לכם יש בו כסף שנאמר (תהלים יב ז) 'אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף', יש בו זהב שנאמר (שם יט יא) 'הנחמדים מזהב ומפז רב', יש אדם לוקח שדות אבל לא כרמים, כרמים ולא שדות, אבל המקח הזה יש בו שדות ויש בו כרמים שנאמר (שיר השירים ד יג) 'שלחך פרדס רמונים' (שמו"ר לג א)]. אם כן מדוע אין לו חשק.

אך צריך לדעת, 'אשר עשה האלקים את האדם ישר, והמה בקשו חשבונות רבים' (קהלת ז כט), האדם מתחילתו ישר ויכול להרגיש מתיקות ועריבות התורה. אבל אשמים אנחנו בכך, שאיננו מרגישים טעם וחשק בתורה, שמחמת התאוות והרצונות שמביאים אנו על עצמינו, מכניסים עצמינו במידות קטנות ושפלות, ומחמת כן אין טעם בדברי קדושה ואינו מרגיש מתיקות ועריבות טוב התורה.

העצה לכך לפשפש במעשיו לחזור בתשובה על חטאיו, וכך יסיר מעצמו את חושך התאוות המחשיך ממנו את אור התורה הקדושה, ואז אורייתא מודעת ליה חוביה (זוהר ויקרא כג:) והמאור שבה יחזירה למוטב.

כן אמרו במדרש (איכ"ר פתיחתא ב): ר' הונא ור' ירמיה בשם ר' חייא בר אבא אמרי, כתיב (ירמיה טז יא)

בני יששכר
 שארית ישראל
 תפארת שלמה
 יסוד העבודה
 מגן אברהם
 דברי יחזקאל
 פרי צדיק
 צדקת הצדיק
 חסד לאברהם

באר מים חיים
 יושר דברי אמת
 מנחם ציון
 אוהב ישראל
 מאור ושמש
 זרע קודש
 בת עין
 אור לשמים

אוצר בעל שם טוב
 תולדות יעקב יוסף
 נועם אלימלך
 מנורת זהב החדש
 מאור עינים
 אור המאיר
 עבודת ישראל
 קדושת לוי
 חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליזון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com